

Zondagsschoolboekje

Titel: Zonneschijn in het huisgezin

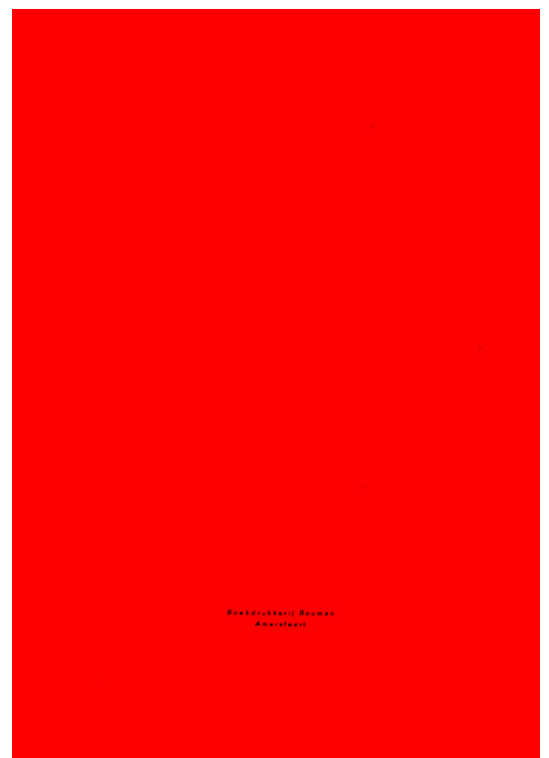
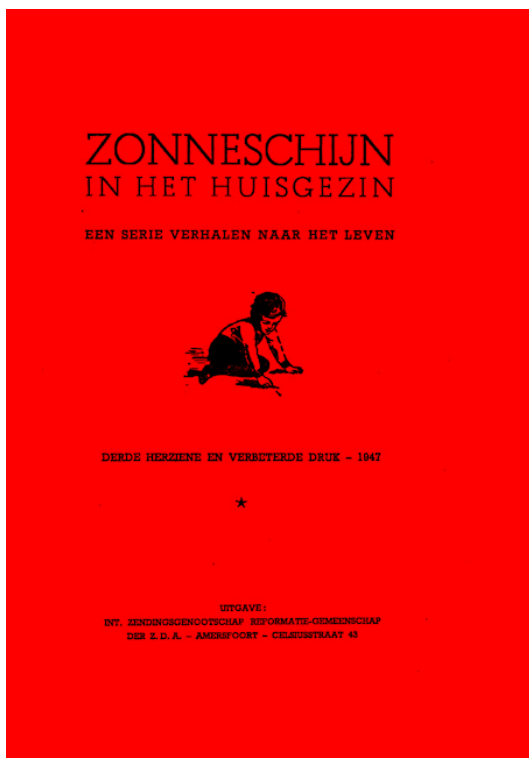
Auteur:

Illustrator:

Uitgever: Int. Zendingsgenootschap der ZDA, Zeis

Druk: 3

Jaar van uitgave: 1947

Voorwoord

„Zonneship in het huisgezin” is een verzameling van verhalen uit het leven. De vertellingen zijn zorgvuldig gekozen en zullen in den huislijken kring geselligheid brengen en tevens vol nuttige leeringen zijn. Gehoorzaamheid tegenover de ouders, getrouwheid in de dagelijkse plichten, moed, vriendelijkheid, goede manieren tehuis en overal, welwillendheid tegen ouders en armen, en andere grondbeginselen worden in dit boek behandeld. Verder vindt men tafereelen uit Gods heerlijke natuur en schetsen uit het dierenrijk. Het doel dezer vertellingen is om door voorbeelden de gevolgen van gehoorzaamheid eenenzijds, en veronachtzaming van goede beginselen anderszijds aan te toonen. Zij zullen dienen om steeds tot het uitleven van goede grondbeginselen aan te sporen.

DE UITGEEFSTER.

Bij den derden druk

De eerste en tweede oplage van dit boek, bestaande uit tezamen 10.000 exemplaren was spoedig uitverkocht. Waarna wij besloten, dit bij uitstek geschikt kinderboek opnieuw te laten herdrukken. Iffige dit boek eveneens spoedig zijn weg vinden en Gods zegen hierop rusten, is de wensch van

DE UITGEEFSTER.

Een waarlijk edel karakter

Tot de edelste, onzelfuchtigste mensen, die ooit geleefd hebben, kunnen wij kapitein Josef Bates tellen. En wij willen tot nut en vroombheid der lieve lezers van „Zonneship” een korte levensbeschrijving van deze wijs en rijd bekende Godsmann geven. Wij zien hieruit dat het God mogelijk is zich uit allerlei volken en standen, krachten en nuttige werktuigen te zoeken. Deze werktuigen zijn dan groepen de ongelovige menigte de waarheid te verkondigen.

Kapitein J. Bates, die later „vader Bates” genoemd werd, zag het levenslicht in het jaar 1792 en bereikte de hoge ouderdom van 80 jaren. Reeds in de eerste jaren van zijn jeugd had hij een drang om zeeman te worden. Zijn ouders deden al het mogelijke bij hun zoon, dat hij van dergelijke plannen en gedachten af zou zien, doch tevergeefs. Daarom gaven ze eindelijk aan het voortdurend verlangen van hun zoon toe, in de hoop, dat hem het ruwe zeemannsleven genezen en weer in het vaderlijk huis terugbrengen zou. Ze lieten hem daarom een korte zeereis van New-Bedford naar New York als schepsjongen meemaken. Deze reis volende op onze Josef Bates juist de tegenovergestelde werking uit. Zijn hangen en verlangen, een flink zeeman te worden, werd steeds sterker en met goedkeuring en toestemming zijner ouders, maakte hij verscheidene reizen naar Engeland en Rusland mee.

Doch om de Russische kust zou ’t schip, waarop Josef Bates was, met men en muis vergaan zijn, indien God niet wonderbaar zijn hand over schip en bemanning had uitgereikt. Op zekere dag voer het schip tegen een ijsberg aan en werd zó beschadigd, dat het nauwelijks de kust bereiken kon. Spoedig daarna werd het door een Deens roverschip aangevallen, geplunderd en samen met de bemanning in gevangenschap naar Kopenhagen overgebracht. Bates had zich gemakkelijk kunnen vrijmaken, indien hij zich van onwaardigheden had bediend. Maar dat wilde hij niet. Hier toonde zich

5

reeds de edele kiem, die in het hart van de kapiteinjongen verborgen lag. Hij wilde geen leugenoor worden. Daarom verdroeg hij liever de gevangenschap en de daarmee verbonden ontberingen, dan een leugen te zeggen. Na zijn bevrijding nam hij dienst op een schip, dat op Duitsland voer. Vandaar ging de reis weer naar Ierland en Engeland, met als gevolg, dat hij in Liverpool in handen van Engelse wervors viel, die hem tot onderdaan van koning Georg III verklaarden. Hoewel Bates in staat was zijn Amerikaans burgerschap aan te tonen, hielp hem dit alles niets. Hij werd op een Engels oorlogsschip gebracht en moest tegen wil en dank de Engelse uniform aantrekken. Met enige lotgenoten probeerde Bates op een dag zijn op onrechtvaardige wijze ontnomen vrijheid terug te krijgen, door de vlucht te nemen.

Ongeplukigerwijze werden hun plannen ontdekt. Bates en zijn kameraden werden voor hun voornemen met zweepslagen bestraft en op een ander, nog strenger bewaakt schip, overgebracht. Na een weder mislukte plan, werd hij op een derde schip gebracht, dat naar de Golf van Lyon ging om daar de Spanische vloot te helpen, die tegen Frankrijk steed. Op deze reis had Bates allerlei gevaren en avonturen door te maken, zodat hij later niet genoeg Gods liefde en bescherming prijzen kon, welke hem uit zoveel doodsgavaren gered had. Hij had verscheidene brieven aan zijn vader geschreven, doch alle waren onderschept geworden, totdat eindelijk door een samenloop van omstandigheden het bericht zijner gevangenschap zijn vader bereikte. Deze waande zich onmiddellijk tot de toenmalige president der Verenigde Staten, James Monroe, die dan ook dadellijk zijn leevrijheidsstelliging stelde. Dit vertergende nog meer de treurige toestand der gevangenen. Bates en zijn lotgenoten werd het voorstel gedaan, bij met Engeland tegen Amerika te vechten bij zich als krijtgevangenen te beschouwen. Zij kozen evenwel het laatste, en werden door de Engelsen zodanig behandeld, dat zij verscheidene malen probeerden te vluchten, wat hun echter niet gelukte. Met 6000 andere gevangenen werd Bates eindelijk naar Dartmoor’s gevangenis in Engeland overgebracht, waaruit hij eerst ontalagen werd en het schillen van

6

de vrede onder President Madison in Februari 1815. Zo was Bates precies vijf jaar in gevangenschap geweest en had gedurende dien tijd de onwaardigste behandeling ondergaan.

Bates werd met 280 landsteden aan boord van een naar Amerika varende schip gebracht, maar toen ze korte tijd op reis waren, ontdekten ze dat het schip eerst naar Zuid-Carolina ging, honderden mijlen verder dan waar ze moesten zijn, a.l. Nieuw-Engeland. Zij verzochten de kapitein hen naar hun eigen land te brengen en hen daar af te zetten, maar tevergeefs. Hun geduld was toen ten einde en zij ontnamen de kapitein zijn commando, verkasten er één uit hun eigen midden en landden in New-Londen in Connecticut, vanwaar ze gemakkelijk hun vaderland konden bereiken.

Met welke vreugde de terugkeer van Josef Bates in het ouderlijk huis begroet werd, hetwelk hij langer dan zes jaren niet gezien had, laat zich gemakkelijk denken. Hoe dankten de ouders de lieve God, bijzonder daarvoor, dat Hij hun zoon voor zonden, slende en onder de zeelieden heersende ondeugden gespaard had.

Het verblijf van Bates in het ouderlijk huis was echter van korte duur. Spoedig na zijn terugkeer verhoed hij zich als onder-stuurman op een schip naar Rusland. Gelukkig keerde hij van deze reis terug en had op de volgende reizen meer gelegenheid om op te merken hoe Gods hand hem op wonderbare wijze uit verscheidene doodsgavaren reide. Bij een volgend bezoek, in Februari 1818, huwde hij met Prudence Rye. Zes maanden later vlieden wij hem als eerste stuurman op een naar Zweden bestemd schip. Op deze reis werden de gedachten van Bates voor de eerste maal gericht op ernstiger dingen. Hij leerde in ogenblikken van gevaar uit eigen beweging erkennen, dat God geboden verhoort. Spoedig daarop werd hij kapitein en nam de leiding op zich van een naar Zuid-Amerika varende schip. Op deze reis besloot hij voor altijd zich van sterke drank te onthouden, dat hij de treurige gevolgen van onmatigheid uit eigen ervaring zo goed had leren kennen. Door zijn collega’s werd hij vaak voor „dwars” of „aanstekers” uitgeminkt. Doch hieraan staarde hij zich niet. Hij wilde liever voor „dwars” dan voor

7

„drinker” uitgemaakt worden. Ook legde hij het vlesken en onnodig noemen van Gods naam af, hetwelk hij seelieden zo'n vreselijke gewoonte is. Hij las en zocht ijverig in Gods Woord en bekeerde zich geheel en al door berouw en hoefte tot God.

Zo vinden wij hem bij zijn terugkeer in het ouderlijke huis. Langer dan zijn gewoonte was, bleef hij dikmaal thuis en wel om de godsdienstbeslissingen bij te wonen in de Kongregatie Kerk, alwaar zijn ouders toe behoorden.

In het jaar 1827 sloot hij zich bij deze gemeente aan, bekend onder de naam van „langere discipelen”, nadat hij zich eerst had laten dopen.

Hij stichtte een tehuis voor geheelonthouders, hetwelk veel goeds tot stand gebracht heeft, en in de Verenigde Staten bekend stond als de eerste Onthouders-Vereniging. Hoevele duizenden gelijksortige verenigingen, met hetzelfde doel zijn sindsdien niet gesticht en voor hooveelen zijn ze niet het middel geweest, om de tijdelijke en eeuwige dood te ontgaan.

Dit zal de lezers van „Zonneschijn” wel bekend zijn.

Nates ondernam weder een andere reis. Op zijn schip had hij een uitgebreide bibliotheek van Christelijke boeken, die alle mannen van het schip vrij mochten lezen.

Nadat hij gelukkig teruggekeerd was, zat hij het zeemannen-leven vaarwel om zich geheel aan de dienst des Heren te wijden. Hij was nog vele jaren een der beste predikers en schrijvers, wijd en zijd bekend. Ieder had hem lief en eerbiedigde hem, daar hij iets in zijn persoon had, dat onwillekeurig vertrouwen inboezemde. Jong en oud vreesde hem, waar hij zich ook vertoonde, en duizenden, die hem gekend hebben, en die door zijn toedoen op de rechte weg der waarheid gebracht werden, zegenen nog heden zijn aangedachten. In het jaar 1872 gaf de Here zijn trouwe dienaar de wel verdiende rust. Hij werd begraven op de volke Hill begravnplaats te Monterey in de Staat Michigan, naast zijn vrouw, die vóór hem gestorven was.

Hier blijft hij slapen tot de grote opstandingsmorgen aanbreekt, om dan in de heerlijkste en onuitprekelijkste vreugde te ontwaken.

8

In de diepe mijnschacht

De oude kolennijer van Bottford had men afgedenkt, omdat hij niet genoeg meer opleverde, nadat er meer dan vijftien duizend dollars voor uitgegeven waren. De tweehonderd voet diepe verlaten schacht, en een lange tunnel in de Bottford-bergen waren de enig overgebleven getuigen van de gedane arbeid.

Newman Highborn was bij het doorkruisen van het gebergte van zijn metgezellen afgedwaald, hij de verlaten schacht gekomen en in de vreselijke afgrond gestort. Een lange steile bergstok brak bij de hevigheid van de val; hij viel en talmelde in de diepte en kwam terecht op een uitstekend gedeelte, waar hij, hoewel erg beseerd en geknust, toch nog levend terecht kwam.

Hoewel hij kreunde van pijn, kwam er, toen hij weer tot bewustzijn kwam, een gevoel van dank in hem op, dat hij het er nog levend had afgebracht. Toen echter dacht hij eraan, dat dit levend zijn hem toch niets hielp, zo diep in de aarde; het scheen voor hem bestemd te zijn, hier te moeten verhoorzen. De lange uren van de nacht bracht hij door met erover na te denken hoe hij wel uit deze kuilt zou komen, maar niets viel hem in; het scheen, als moest hij hier blijven en sterven.

Highborn had nu zijn bevestiging, zoals zo velen, nooit meer naar God of Zijn Woord gevraagd. Hij was onverschillig geworden en had niet meer. Dit alles lag hem nu zwaar op het hart en hij begon tot God te smeken, te rochten en te bidden, dat Hij hem om Christus' wil al zijn zonden wilde vergeven en hem uit deze diepe groeve, waar hij levend begraven was, wilde uithelpen, dan zou hij met Gods hulp een nieuw leven beginnen.

Den volgenden morgen at hij het brood op, wat hij gelukkig in zijn zak had. De gehele ruimte van zijn verblijf bedroeg slechts weinige voeten in het vierkant, en hij had het spoedig in de schemer nauwkeurig ondersocht; hoe meer hij zijn

9

treurige positie overzag, des te meer werd hij van zijn hopelose toestand overtuigd, en dge te meer voelde hij zich onmoedigd en neergedrukt. De dries begon hem te kwellen, en er was geen water, zelfs geen druppel, die hem enige laatste kon brengen.

De dag ging voorbij. De nacht kwam. Moe, hongerig, en aan alle ledematen pijnlijk, beval hij nogmaals knielend in een vurig gebed ziel en lichamen aan de trouwe zorg van de Hemelse Vader en bield Hem Zijn belofte voor: „Roep Mij aan in de dag der benauwdheid, en Ik zal u uithelpen, en gij zult Mij eren!” Toen legde hij zich weder nader en viel in een diepe slaap.

In zijn slaap droomde hij van een wollen kous. Het was een oude geschiedenis, die hij in zijn jeugd vele malen gelezen had, van een arbeider in Engeland, die op een hoge fabrieksschoorsteen alleen achtergebleven was, om de steiger of te breken en om daarna door een dik touw naar beneden te komen; toen deze zijn werk gedaan had en naar de aarde wilde addalen, bemerkte hij, dat men vergeten had het touw achter te laten; zo stond hij nu hulpeloos tweehonderd voet boven de aarde, en niemand wist, hoe hij naar beneden zou komen.

Het volk liep te samen; zijn zee/zing aantreft echter, liep naar huis en vertelde zijn Moeder, hoe Vader in gevaar verkeerde. De Moeder was een kordate vrouw en snelde dadelijk naar de plaats des onheils. Terwijl zij nu door andere arbeidersvrouwen met trunen en geklammer ontvangen werd, liep zij haar radeloze man toe, dat hij zijn wollen kous zou uit doen en deze zou uitrusten, waardoor hij een lange wullen draad kreeg; nu moest hij een steentje aan deze dunne draad binden en dit zo naar beneden laten glijden.

Zo gebeurde het; aan dit zwakke garen trok hij eerst een bindtouwje naar boven, vervolgens een sterker touw en toen een reep en tenslotte een touw, dat sterk genoeg was om daarna naar beneden te glijden.

Zo won de geschiedenis en evenzo was ook zijn droom. Hij ontwaakte.

Hoe kwam hij tot zulk een droom? Hij bevond zich toch niet op de top van een schoorsteen; zijn toestand was een geheel

10

andere. Hij bevond zich juist diep in de aarde. Terwijl hij nog over zijn droom nadacht, als door fladdende een zwulw in de schacht naar beneden en viel naast hem op de grond; de arme vogel was verschikt, maar niet dood.

Floteling ging er een gedachte door Highborn's brein, viug dakte hij zijn hoofd over de zwulw. Het was een zwakke straal van hoop, maar het was er toch een; misschien wilde God hem door middel van deze zwulw hulp en redding zenden; want Hij had hem bij het zien van de vogel een gedachte ingegeven, hoe hij zijn gevangene gebruiken kon. Snel trok hij zijn schoenen en kousen uit, rafelde deze laatste zorgvuldig uit, legde de draad behoedzaam en krulvormig over elkander, opdat ze niet in de war zou geraken. Hij werkte ijverig, totdat beide kousen een lange draad vonden. Deze bevestigde hij aan de paal van de vogel en deed hem nog eenmaal onder zijn hoofd. Nu nam hij zijn potlood en schreef op een stukje papier:

„Ik ben in de schacht van de mijn der Bottfordbergen. Ik bid u, zendt hulp!” Newman Highborn.

Nadat hij dit had dichtgevochten en zorgvuldig aan het andere eind van de draad gehouden, gaf hij de vogel de vrijheid. Deze fladderde een ogenblik om Highborns hoofd en steeg toen langzaam naar boven. Nu kwam er een blijde, hoewel slechts een zwakke hoop in zijn hart; zij groeide aan naarmate de vogel hoger steeg. De draad werd hoe langer hoe kleiner. Zijn leven hing daarvan af. De vogel verdween ten laatste boven de uitgang van de mijn.

Doch welke verruistichten had Highborn trots dit alles? Hij

hulverde bij de gedachte hoe gering deze waren. Wanneer

de vogel zich, nadat hij in de vrije lucht aangeland was,

naar rechts of naar links wendde, hoe licht kon dan de draad

door het schuren langs de rand van de schacht breken en

het briefje in de groeve achterblijven!

Het vogeltje schiette bemerkte, toen hij weer buiten was, dat

het moeilijker was opzij te vliegen en daarom vloog hij hoog

de lucht in.

De drie metgezellen, met wie Highborn uitgegom was, had-

den hem reeds lang gemist, en rochten ijverig en benoerd

naar hem. Zij waren telkens de oude mijn voorbijgegaan,

11

zonder op de gedachte te komen, dat hij daar ingevallen zou kunnen zijn. Eenmaal hadden zij, uit louter nieuwsgierigheid, naar beneden gekeken, maar niets gezien. Zij bespraken met elkander, wat ze nu zouden doen, toen er een zei:

„Wat is dat daarbij U, Potts?”

„Waar?”

„Daar, nog geen drie passen van je af, rechts, een draad garen of zo iets. Och, het ligt een heel eind ver op het gras.”

„Trek er eens aan,” sprak Sam Highborn, Newmans broer. Potts trok stevig en dertig passen van hem vandaan stak de vogel heen en weer.

„Het is een zwaluw,” zei Potts.

„Laat toch eens zien, waar ze vastgebonden is. Misschien behoort ze aan iemand!”

„Toebehoren of niet, ik geef het arme dier zijn vrijheid,” sprak Sam en sneed de draad door.

Het scham of de zwaluw dit begreep, want terstond vloog hij omhoog.

Sam volgde de draad, en plotseling riep hij zijn metgezellen toe:

„Kom eens hier Potts, aan het eind van de draad zit een briefje!”

Hij vouwde het open en las luid: „Ik ben in de schacht van de mijn der Battersbergen. Ik bid u, zendt hulp! Newman Highborn.”

„Ja hemelsnaam Potts! Daar onder in de mijn — levend! Geen vijftig passen van hier. Het kan haast niet en toch is het zoo.”

Beiden lieden naar de schacht. De vogel was voor een uur opgeslagen. Newman Highborn wachtte in angstige spanning. Zijn oog had de uitgang boven gezien totdat hij uitgeput neerviel en het hoofd op de handen steunde. Niet lang lag hij zo, toen hij kleine houtpaantjes opmerkte, die rondom hem vielen. Tegelijkertijd hoorde hij gedempte stemmen van boven naar beneden klikken. Hij keek naar boven en kon twee personen onderscheiden, die zich over de rand bukten.

Wat versuigde hij zich!

Nog enkele angstige ogenblikken en er viel een briefje naast hem op de grond. Hij greep het heilig en las: „Wij zijn

12

hier en zullen je helpen, zo vroeg die 't maar kon. Sam Highborn en Potts.”

Hij antwoorde met een luid: „hoera!” Maar het werd een gedempt, onhepand gedruis eer het de vrije lucht bereikte. Een lang, bang uur verliep, — twee, drie! de nacht kwam, daar kwam iets naar beneden; hij kon boven een licht onderscheiden, en opeens voelde hij een zwaar touw op zijn hoofd neerkomen. O, hoe heilig greep hij er aan, legde er een stevige strik in en kroop eraf. Toen gaf hij een harde ruk aan het touw en riep: „Trekken!”.... Op..... Op..... langzaam, voorzichtig, steeds hoger,.... nu hangt hij stil.... O! nu glijdt hij weer enkele voeten terug naar beneden. Zijn hart klopt luid; nu gaat hij weer de hoogte in; hij kan de sterren boven zijn hoofd zien..... nog een ogenblik en hij is weer aan de oppervlakte.... uitgeput, maar.... levend, gezond!

Door een enkel, klein vogeltje heeft God Newman Highborn hulp en redding gezonden. Het is voor de Here niet moeilijk door veel of door weinig te helpen. Veracht daarom het kleine niet, overzie en bederf het niet, er kan een zegen in zijn en het kan juist Gods bedoeling zijn u daarmee te helpen.

Hoewel geen engel mij hulpe bood,
Nabij de strikken van de dood,
Zo heeft een vogel op zijn baan
Mij toch eens engels dienst gedaan.

13

De macht van het lied

Welk een zegen er vaak kan uitgaan van een lied, zal onze lezers uit onderstaande regels blijken.

In Beelja leefde een candidaat, die men „zonder zorgen” noemde, want hij liet zijn God in de hemel zorgen. Frederick Wilhelm IV had een groot welgevallen in de altijd vrolijke jongeman en noemde hem de candidaat sans-souci, dat betekent „zonder zorgen”. Edus schonk hij hem een som geld voor een reis naar Jeruzalem en het heilige land. Het hart van „zonder zorgen” sprong op van vreugde.

Toen hij in Jeruzalem was, zei hij tot drie zondelingen, die met hem hetzelfde huis bewoonden: „Morgen ga ik de Frankenberg bezoeken!” Dat is de hoogste berg in het land, wiens top boven alle andere uitsteekt. Boven op die berg had koning Herodes, onder wiens regering de Redder der wereld geboren werd, zijn paleis gehad, en later het gedenksteen van zijn graf. Weer later bouwden daar de kruisvaarders een kasteel, zodat het nog heden de Frankenberg heet, want alle Europeanen worden door de Turken Fransen genoemd. Daar wilde nu de reislustige „zonder zorgen” heen.

De oudste zandeling, die het land en de mensen kende, waarschuwde hem, niet alleen uit te gaan, wilde hij niet door de Bedoeïnen uitgeplunderd worden.

Maar dat gaf hem geen zorgen. Hij wandelde zingende voort, kwam over heidekruis, bereikte de geboortekapel en, aan de berg gekomen, beklimde hij die tot aan de top.

Daar repte hij zich naar op een grote steen, keek in de diepte en zag rondom zich de ruïnen van oude sterke muren.

Opeens stonden verscheidene Bedoeïnen voor hem, en eer hij het wist hadden ze hem tot op het hemd geplunderd en gingen vlug met de buit er vandoor. Daar zat nu de man op de oude muursteen, de wind blies door zijn haren, maar hij bleef wie hij was, de „zonder zorgen”.

Al zijn zorgen waren op Die geworpen, Die voor zijn kinderen

14

zorgen wil, en vrolijk luid begon hij te zingen en ver klonk het heen:

Een vaste burcht is onze God,
Een toevlucht voor de zijnen!
Al drukt het leed, al dreigt het lot,
Hij doet zijn hulp verschijnen!

De Bedoeïnen hoorden het gezang. Ze wisten niet wat in hun harde harten omging.

Eer dat het eerste vers ten einde was, kwam een der zovers aangestopen, en binnich de schouwen weer terug; de tweede bracht zijn mantel mee; de derde zijn kruisen en eer „zonder zorgen” het oude Lutherlied uitgezongen had, lagen al zijn bezittingen weer rondom hem op de muur.

Hij kleepte zich weer aan en met frisse moed alsof hem niets overkomen was, ging hij de berg af en wandelde zingend en lovende de stad binnen.

Imen daarna is hij even welgemoed de rust binnengegaan en heeft zich over de laatste vijand, de dood, geen zorgen gemaakt.

15

De waarde van een penning

Een vrouw die op de terugweg naar huis was, moest lange een markt, waar allerlei dingen te koop waren. Het was niet haar bedoeling iets te kopen, en ze had ook nog maar één penning in haar geldbeurs. Toen zij lange een klein kraampje kwam, kreeg ze lust om die grote en heestlijke sinaasappelen te kopen, die daar uitgestald lagen. Zij vroeg naar de prijs en was juist van plan om de penning, die één sinaasappel kostte, uit te geven, toen plotseling een gedachte bij haar opkwam, die haar acopte van besluit te veranderen. Zij dacht namelijk: Ik kom pas van een rijk voorname hof, ik heb alles gehad wat ik nodig had, wat zou het nu dwars zijn mijn laatste penning uit te geven, terwijl ik misschien straks een arm kind tegenkom, voor wie het een schat zou kunnen zijn. Zij ging daarom verder zonder de vrucht te kopen. Zij moest nog een eind lopen. Toen zij een klein straatje voorbijging, bleef ze even staan en voelde een onwettensche drang era te gaan. Daar woonde een arme weduwe, die zo heede, een nette vrouw, die met handenarbeid voor haar en hare kinderen zorgde. Zij vatte het plan op even naar haar toe te gaan en te vragen hoe zij het maakte. Toen zij binnentrad, zat de weduwe juist bij een klein vuintje en haar kinderen stonden om de haard. Zij beantwoordde de groot van haar vriendin op gedempte toon, en bemerkte spoedig, dat ze geweest had. Dit gaf haar aanleiding op een bescheiden wijze naar de oorzaak te vragen. „Om u de waarheid te zeggen, Mevrouw M.,“ antwoordde de weduwe met verhoogde kleur, „heb ik heden mijn laatste geld uitgegeven om brood voor de kinderen te kopen, ik heb wel arbeid, maar de betaling is gedeeltelijk geschied en ik kan nu niets meer krijgen eer dat de arbeid morgen geheel klaar is. Een ogenblik terug kwam mijn oudste zoon thuis, en deelde mij mede, dat er op het postkantoor een brief voor mij lag, met het stempel van mijn geboorteplaats er op. Die

18

brief kan van het grootste gewicht zijn, maar ik heb geen penning om hem af te halen. Bij mijn hoven ben ik onbekend en wil door laten mijn armoede niet verdoen.” „Ach, wat spijt het me, dat ik op het ogenblik niet meer dan één penning bij me heb. We willen hopen dat het voldoende is om de brief in handen te krijgen.”

De brief werd gehaald. Hij was door de zuster van haar vader, een goede en vrome vrouw, geschreven. Deze verzocht haar weer naar huis terug te komen, waaraan zij door haar vader verdreven was, omdat zij een arme man getrouwd had. De oude heer, aldus schreef de tante, was nu zeer ziek en kon ieder ogenblik sterven. Hij heeft over u gesproken en schijnt u goed gezind te zijn en wanneer gij vlug komt, kunt gij u met hem nog verzoenen en met uw vijf kinderen weer in goede doen komen.

Er was geen tijd te verliezen. De weduwe, die haar arbeid wel zo regelen kon, ging dadelijk op weg en legde die in drie uren te voet af. Omtrent te middernacht daar aangekomen, betrad zij voor de eerste maal sinds 12 jaren de drempel van de prachtige woning van haar vader, waar zij door haar goede tante met tinnen ontvangten werd. Hoe moe en uitgeput zij ook van de reis was, verlangde zij toch vóór alles haar oude vader nog eenmaal te zien, eer hij atter; zij aaneld naar zijn kamer, sloop zachtjes naar zijn bed en zocht op haar knielen naar met de bede om vergeving en om zijn zegen. De stervende vader was niet bij machte haar verzoek te weigeren. Hij keek naar zijn beproefd kind, wier wangen ingevallen, en van zorgen doorploegd waren, en al het gebeurde was op eenmaal vergeeten; hij strekte zijn zwakke armen naar haar uit en na een lange reeks van loten zank zij opnieuw aan zijn hart.

Bij het aanbrenken van de morgenschemering stierf de oude vader, nadat hij eerst nog een toevoeging aan zijn testament gemaakt had, waaraan hij zijn dochter en haar kinderen tot eigenaars van het grootste gedeelte van zijn uitgebreide goederen maakte. Sedert dien leedde de arme handennoster, die reeds op weg was zich in het graf te werken, in welstand en aanzien en werd door rijk en arm gezocht; haar kinderen, goed opgevoed en onderwezen, beloofden haar

17

2

eer en vreugde te bereiden. In haar kamer echter stond op de schoorsteenmantel een doorsichtige, vergulde vaas, waarin een penning lag, en dikwijls betrukte zij er haar vriendin aan, dat zij door middel van zulk een klein goudstuk nu in een stand gekomen was, die haar in staat stelde vele weldaden te doen, waarvoor honderden harten haar dagelijkse zegenden. Wie bewondert hier niet met dank jegens God de weg der voorliefte! Wie wil Hem niet in alle omstandigheden en toestanden zijns levens in deemoed en geduld kinderlijk vertrouwen!

18

De macht der liefde

Een getrouwe dienstknecht des Heren, Rev. Aikens, die in dienst Zijns Meesters grijs geworden was, had eens in een dorp in het Zuiden van Engeland een bijeenkomst geleid. Nadat hij Jesus, de Gekruisigde gepredikt en de zielen geboden had om toch de zonde na te laten en in waar geloof zich aan de lieve Heiland over te geven, verzocht hij diegenen onder de toehoorders, die wisten zedig te worden, of die nog verder onderwezen wilden worden, om achter te blijven, opdat er persoonlijk met hen gesproken kon worden. Hij zelf ging wegens ouderdom en zwakheid een ogenblik rusten en gaf de leiding van de latere bijeenkomst over aan een bevriend prediker, benevens enige getrouwe mede-arbeiders. Onder de personen, die achtergebleven waren bevond zich een jong meisje, dat zich door haar onordelijk gedrag en brutale uitricht dadelijk deed opvallen. Een goddienstige vrouw ging naar haar toe en vroeg haar of zij al reeds met de lieve Heiland bekend was.

„Nee,” antwoordde zij op harse toon.

„Wil je Hem dan niet graag leren kennen?”

„Nee.”

„Wilt u dan ook niet, dat men met u over uw zielenheil spreekt?”

„Nee.”

„Waarom ben je dan in de zaal achtergebleven?”

„Ik wilde alleen maar eens zien, wat men eigenlijk in zo'n bijeenkomst doet waar de mensen altijd zo wenen,” en daarop brak zij in een luid gelach uit.

Enige andere mannen en vrouwen kwamen nadertij en trachten een gesprek met haar te beginnen, maar zij wees alles met dezelfde brutale antwoorden af en werd steeds spottender. De prediker, die de leiding had, verzocht haar vriendelijk de zaal te willen verlaten, omdat zij de anderen stoorde.

19

„En ik blijf toch,” riep ze luid lachend uit.
In die tussentijd was de oude grijze dienaar weer terugge-
komen om te zien of er nog arbeid voor hem was. Hij be-
merkte spoedig het jonge meisje en vroeg of er reeds met
haar gesproken was.
„O ja,” was het antwoord, „wij hebben het allen al gepro-
beerd tot haar hart te spreken, maar zij is geheel en al ver-
hard. U moet uw kostbare tijd niet aan haar verspillen.”
De ogen van de dienstknecht van Christus valden zich met
tranen, want in zijn hart weerspiegelde zich iets van de
buitengewone liefde van zijn Meester.
„O neen,” zei hij, „zo moet u niet spreken, zij kan nog gered
worden.”
Toen ging hij naar het meisje toe, legde zijn hand op haar
schouder en zei met onbeschrijflijke weemoed en liefde:
„Mijn arm schoepje!”
Nauwelijks had hij deze woorden uitgesproken of zij barste
in luid geroep uit. Zij viel op haar knieën en zakte lang.
Toen zij weder spreken kon, waren haar eerste woorden een
gebed om redding.
Dienstknechten en dienstmaagden des Heren, wat konden
wij meer uitrichten voor onze Koning als wij meer liefde be-
zaten! Maar de liefde is een gave; onze God wil ze ons
geenmaal schenken. Leven wij onze kanten en voor ophef! Leven
wij ons hart van al het andere ontdoigend! Deze oude
dienstknecht Gods behaalde hier de overwinning, daar hij
meer liefde bezat dan de anderen.

20

Het lied dat moeder zong

Kort geleden las ik van een Amerikaanse zangeres die zo-
zeer van de waarheid van Gods woord doordrongen was
geworden, dat zij een werkelijke Christa wilde worden. Zij
kon haar beroep niet meer uitoefenen, en wendde zich tot
de directeur van haar gezelschap en verzocht hem haar te
ontslaan. Deze echter wilde hiervan niets weten. De jonge
dame bezat een zeer schone stem en was in de gehele stad
geliefd.
„Uw contract bindt U,” verklaarde hij, „en ik sta erop dat
gij uwe verplichtingen tegenover mij nakomt.”
De avond, dat zij weder zingen moest, brak aan. De jonge
vrouw bevond zich in een onbeschrijflijke opgewondenheid.
Zou zij de gewetensachtige menigte wederom een van haar
lichtstunlige liedjeslieders voordragen?
Reeds bevindt zij zich op het podium. Reeds is zij met storm-
achtige bijvalbehoefingen begroet geworden. Doch neen —
het wil niet gaan. De pianiste, die haar vraagt, welk lied zij
zingen wil, antwoordt zij, dat zij haden iets zonder begelei-
ding zingen wil. En dan vangt zij met haar volle welluidende
stem een van de geestelijke liederen aan, die haar sedert zij
tot het gelooft gekomen is, zo lief geworden waren.
De menigte was als verstijfd: Een geestelijk lied op deze
plaats en uit deze mond! Hoe zou men zo iets verklaren? De
directeur hoorde het vol woede aan. Hij was het laatste dade-
lijk op de zangeres losgestornd en had haar van het podium
weggejaagd. De zangeres echter liet zich niet storen, zij zong
van de „Rots des Helles”, die ons in Christus geopend is.
Geen woord van wrovel werd gehoord, integendeel: Een
plechtige stille heerste in de zaal.
De heren lieten hun sigaren uitgaan, en de dames legden
met sidderende handen hun tusselkluis neer.
Men zag vele bleke, verschrikte gezichten in de zaal.
De zangeres zong rustig verder en kwam aan het tweede
vers:

21

Zij het wreffen ook mijn deel
Vlieden mijne tranen veel,
Dalgen kun alleen mijn schuld
Heer, Uw genade en geduld.

Nauwelijks was zij bij het derde vers gekomen, waarin staat:

Daar ik dan niets brengen kan,
Vrij ik een Uw kruis mij aan.”

of een heer uit de voorste rij sprong op en riep luid in de
zaal: „Mijn God, dat kon ik niet langer uithouden. Dat is het
lied, dat mijn moeder altijd zong.” En met deze uitroep storm-
de hij de zaal uit, en vele anderen volgden hem.
Toen het lied ten einde was en de kunstenaar van het po-
dium kwam, ontstond er natuurlijk een opgewonden scène.
De directeur stortte zijn volle toorn over de jonge dame uit
en overlaaide haar met verwijten en beschimpingen. Iemand
die hem op dergelijke wijze geblameerd had, kon hij niet
langer gebruiken. Zij moest vlug maken dat ze wegwam.
Hij wilde haar niet meer zien.
De zangeres liet zich dit niet tweemaal zeggen. Rustig nam
zij haar hoed en mantel en ging heen. Thuis gekomen dank-
te zij God, dat Hij haar zo genadig bijgestaan had. Zij was
die avond het gelukkigste meisje uit de gehele stad.
Of ook anderen door haar gelukkig zijn geworden? Wij twi-
felen er niet aan. De zaal heeft natuurlijk groot opzien ge-
baard. In de gehele stad sprak men er over. En het zou toch
onbegrijpelijk zijn, als niet de een of andere daardoor tot
besinning gekomen was. Zeker is, dat het de heer, die uitroep:
„dat is het lied dat mijn Moeder zong,” diep heeft geschokt.
De onverwachte herinnering aan zijn misschien reeds lang
gestorven moeder zat hem op zijn lichtvaardige weg en op
de weg des levens hebben doen zien.

22

Een merkwaardig levensbehoud van Dr. Johannes Brenz

Johannes Brenz (geboren 1499 te Hall in Swaben), de her-
vormer van Württemberg, had door zijn gale ijver en vele
gewichtige bemoeiingen voor de hervorming de opmerk-
zaamheid en de haat van keizer Karel V en van de roomsen
tot zich getrokken.
Hij trok op de universiteit in Tübingen, waarheen hij door
hertog Ulrich in 1534 beroepen was, meerdere verbeteringen
en in het land de evangelische kerkverordening in te voeren.
Toen de Schwaubische oorlog uitbrak en Hall in 1547 door
de troepen van de keizer ingenomen werd, gaf de wrede
hertog Alva, die aan de spits stond, het bevel zijn woeling
te bestormen en hem dood of levend over te leveren. Maar
hij ontkwam met de zijnen gelukkig door de aanbieder, her-
wijf de Spaanse soldaten door de voordeur binnendringen.
Een nog groter gevaar dreigde hem in het jaar 1548, toen
de keizer, vertrouwend op het geluk van zijn legers bij het
sluiten van de vrede het Interim wilde invoeren. Dit was een
voorschot, waarbij alle evangelischen zich moesten schik-
ken in een goddeloos, die de roomse leer nabij kwam, teloor
een algemene kerkvergadering geboden kon worden. Men
had hierbij echter geen ander doel, dan de protestanten zo
langzamerhand weder onder het roomse juk te brengen.
Brenz, die met de meesten dit Interim verwierp en het de
andergang van het protestantisme noemde, werd daarom
door de keizer ter dood geoordeeld. Deze zond daarna de
Spaanse kardinaal Granvelle, een aanhanger van de
evangelische waarheid, om hem met liet machtig te worden.
Daar dit niet gelukte, werd het met geweld geprobeerd. De
kardinaal riep de gehele raad te zamen en liet hen een eed
zweren om niets te vertellen. Hierop toonde hij hun de vol-
macht van de keizer om Brenz gevangen naar Augsburg
over te brengen. Wanneer zij nu, vroegde hij eindelijk, tot de
uitvoering van dit voornemen meehielpen, dan zouden zij
in de buitengewone gunst van de keizer komen; wanneer
zij hem echter zouden tegenwerken, dan zou de gehele stad
het zwaar te verduren krijgen.

Alle raadsheren waren zeer ontveld en wisten niet, wat zij

23

doen zouden. In hun ogen was het nu met hun trouwe Brenz gedaan. Maar God, die de Zijnen het meest nabij is, wanneer de nood het hoogst is, had reeds in Zijn voorzienigheid een onverwacht middel tot zijn redding klaar. Een der raadsheren had zich verlaat en kwam eerst de raadzaal binnen, toen de overigen reeds besleedigd waren. Gelukkig bemerkte de kardinaal hem niet, die juist in de grootste ijver het keizerlijk bevel lascherpte.

Na het sluiten der vergadering zond hij ogenblikkelijk een brief aan Brenz door de prediker Isemann, zijn trouwste vriend, waarop de woorden: Fuge, fuge Brenz! cito, cito, cito! d.w.z.: Vlucht, vlucht, lieve Brenz, zo snel als u maar mogelijk is!

Het was de 24ste Juni en Brenz zat, daar zij een feestje hadden, juist aan de vrolijke familiemaaltijd die hij bereid had, toen Isemann met de onverwachte boodschap binnentrad. Dadellijk stond hij op, trok een boot kleeft aan en ging, terwijl de diogenoten dachten, dat hij een gevaarlijke sieke ging bezoeken, met Isemann de stad uit. Goder de poort ontsloot hem de keizerlijke gezant, die hem, door hij hem niet kende, vroeg waar Brenz woonde. Brenz gaf hem zijn eigen adres op, en ging de poort uit. Lang dwaalde hij nu voortvluchtig in het land rond, en had met allerlei wederwaardigheden van een verdreven te kampen, eer hij een toevluchtsoord kon vinden. Op de dag verborg hij zich in dichte bossen en 's nachts troefte hij zijn bedroefde familie, die zich in een dorp ophield en die door de goedheid van een graaf onderhouden werden. Dadellijk nam hertog Ulrich van Württemberg hem op en liet hem door een van zijn getrouwe dienaars in veiligheid brengen, en gaf deze de opdracht, dat, wanneer hij van de zijde van de keizer ondervraagd werd hij Brenz' verblijfplaats niet bekend moest maken. Hij werd op de burcht Hohenwittlingen bij Ulm gebracht, waar hij aan zijn verklaring van het boek der psalmen arbeide.

Daar de navorsingen naar zijn verblijf onophoudelijk werden voortgezet, en de strengste bevelen werden gegeven om hem dood of levend te leveren, voelde Brenz zich ten laatste niet meer zeker in zijn toevluchtsoord en vluchtte in het geheim naar Brunsburg en Bazel. Toen nu het keizerlijke bevel tot zijn gevangenneming ophield, en de Spaanse

24

troepen uit Württemberg wegtrokken, snelde Brenz naar zijn vaderland terug, om de kinderen, die door de dood van zijn vrouw waren geworden waars, te zien en te verzorgen. Met vroegde nam de hertog hem op en liet hem alle voormiddagen in zijn eigen kamer arbeiden. Spoedig echter dreigde hem een nieuw gevaar en nog wel het grootste, want de hand Gods hem ook nu weer redden.

Men had verraden dat Brenz teruggekeerd was. Een Spaanse ruiterschaar kreeg het bevel, hem op te zoeken. De overste hiervan had aan de Beierse keurvorst in München om tafel het bevel medegedeeld. Een verwante van Ulrichs gemalin hoorde het in alle stilte aan, sloep ongemerkt van tafel en zond, daar zij innerlijke ahting voor Brenz had, onverwilt een lijfbode naar hertog Ulrich met een brief, waarin zij hem het gevaar bekend maakte en dat een ruiterschaar reeds op weg was om hem te zoeken. Ulrich liet, daar er geen tijd te verliezen was, Brenz nog laat in de nacht roepen. Hij sprak hem ongeveer aldus aan: „Vóór alles, wat ik ten laatste nog van u wil, lieve dokter, verzoeft ik u, dat u op alles wat ik vraag, geen geluid noch antwoord geeft. Spreek dus niet, hoor slechts en doe wat God u zegt. Ik ben met u in het nieuwe gevaar.“ Toen las hij het briefje voor en voegde erbij: „Ja, ik wil geen schuld aan uw bloed hebben; doet, wat u het beste dunkt en redt u, zoals gij wilt en kunt. Ik kan en mag je niet zelf herbergen; want ik wil het vij niet een eed kunnen bekrachtigen, dat ik niets van u weet; ga daarom in Godaanam. Hij behoeft uw leven!“

Hoe verrassend en schokkend dit bericht ook voor Brenz was, zo vermaande hij zich toch snel in het geloof, giesste dan hertog en ging zwijgend heen. De hertog stiep hem nog diepbewogen aan: „Wanneer God u liet is, dan zal Hij over uw leven waken.“

Op den terugweg verlieft de geschokte geloofman zijn ogen en zijn hart in een still gebed ten hemel, wierp zich toen, thuisgekomen zijnde, op de knieën en beval zich aan God aan in een ernstig en gebed. Toen hij opstond was het hem, als sprak er iemand tot hem: „Neem een brood mede en ga naar het berkenwoud (nu de zogenaamde hovenstad in Stuttgart), en waar gij de bovenste huideur open vindt, ga daar binnen en verborg u onder het dak.“ Hij nam

25

Hij hoorde de sabels door het dak seken.

dit als een goddelijke aanwijzing aan, nam een brood onder den arm en ging heen. Hij vond alle huideuren behalve de laatste gesloten. Hij ging er binnen en zonder door iemand opgemerkt te worden tot onder het dak, waar hij tussen een dakspant en het dak op handen en voeten rondkruipend zich verstopte. Reeds den volgenden dag rukte de keizerlijke overste de stad binnen, liet de stadspoorten en alle uitgangen besetten en verlangde van den hertog de uitlevering van Brenz. Op zijn bewering, dat hij onder eede kon verklaren, dat hij niets van Brenz wist, beval de Overste een strenge huiszoeking, die volle 14 dagen duurde.

Brenz hoorde vanaf de straat de gesprekken van de lieden over den gang van het onderzoek, totdat zijn vijanden den laatste dag ook in het huis kwamen, waar hij verborgen was. Op de knieën liggend en biddend, hoorde hij het wapengekletter en eindelijk de gerechtsdiennars langzaam van kamer tot kamer en van trap tot trap gaan, totdat zij ten laatste ook zijn verblijfplaats naderden. Hij hoorde sabels door het rieten dak steken en moest zelfs een steek, die van boven kwam, ontwijken.

Hoe het hem te moede was, toen alle boeken van de salder doorzocht waren, dat jaat zich nauwelijks indenken. Elndelijk hoorde hij tot zijn grote vreugde het commando: „Gaot, ook hier is hij niet!“

Spoedig daarop meldde de overste de hertog de uitgang van zijn doorzoeking en voegde erbij, dat hij zelf niet geloofde, dat hij in Stuttgart was en gaf bevel tot de afname op de volgende dag. De toepas trokken nu al. Maar hoe had Brenz veertien dagen zonder drinken van één brood kunnen leven? God, die eenmaal ten tijde van de gruwzame vervolging van Israhel en Achab de profeet Elia in het leven behield en hem door de raven aan de beek Krith liet spijzigen, en de weduwe in Zorpath door een wonderbare vermenigvolding van levensmiddelen genuine tijd gevoed heeft, dierzelde trouwe, almachtige Helper en Beschermers had een kip, evenals door de raven, bevel gegeven hem te verzorgen.

Op de eerste morgen kroop een kip tussen de spant en het dak en legde een vlak bij zijn voeten. Toen ging zij, geheel tegen de gewoonte van de kippen, zonder te kakelen, weer weg. Brenz nam het ei, zeesd er een sneedje brood bij

27

en dankte God van harte voor deze maaltijd. De volgende dag kwam de kip weer, en zo veertien dagen achter elkaar, altijd op dezelfde tijd, zodat hij dagelijks een goede maaltijd genoot. Merkwaardig was het, dat de kip de vijftiende dag niet meer kwam, toen Brenz door de muren op de straat hoorde zeggen: „Na zijn ze weg!” Hij bleef voor alle zekerheid tot de avond in zijn schuilplaats en bracht de rest van de dag door met danken en loven. Toen het donker geworden was, kroop hij te voorschijn, kwam ongemerkt uit het huis en snelde dadelijk naar de hertog.

Dese vertrouwde aanvankelijk zijn ogen.

„Hoe is 't u dan gegaan, beste dokter?” was zijn eerste vraag.

„Goed,” antwoordde Brenz.

„Wie onderhield u dan die lange tijd?”

„God,” waarna hij de geschiedenis met de kip vertelde.

„En hoe ont kwam u de Spanjaarden?” voor de hertog voort.

„Ook goed, God heeft mij beschermd,” was het antwoord.

De hertog antwoordde: „Ditmaal had ik heel de hoop voor u opgegeven — en, gij?”

„Ik ook,” was Brenz' antwoord.

Nu bracht de hertog hem naar het venster, knielde neder en verzocht Brenz God te loven met hem voor deze zichtbare redding uit zijns vijands handen.

De hertog vond het echter toch niet raadzaam hem nu bij zich te houden, maar maakte hem, om hem voor gevaren te vrijwaren tot operschout in Hamburg, waar hij onder de naam van Ulrich Aengster twee jaren lang dienst deed. Zijn christelijke en godvrezende wandel maakte hem daar door iedereen bemind. Vaak bezocht hij de kerk en trachtte hij op de geestelijken in te werken.

Toen de Renssauer Vrede gesloten werd, durfde Brenz weer vrij op te treden en werd nu tot stadskeurmeester benoemd, in welke hoedanigheid hij de hervorming in Württemberg voleindigde en onder rijke zegens mocht arhelen tot aan zijn dood in het jaar 1570. Aan hem werden de woorden van Psalm 11 op beestlike wijze verruid:

„Die in de schuilplaats des Alteschoorten is geveien, die zal versuchten in de schaduw des Almachtigen.”

33

De roep van den kwartel

Mijn eerste standplaats, vertelde een Prediker, die ik kreeg, was een dorp, waar een woest en tuchteloes leven heerste, en men geheel van het Evangelie vreemd was. Het eerste levensteken, dat ik ontdekte, nadat ik een tijdlang daar was en bijna de moed verloren had, was een zich openlijk vertellende vijandchap tegen het Woord en tegen mij als deszelfs verkondiger.

Ik liet mij daardoor echter niet op een dwaalpaar brengen, maar ging voort het Evangelie te verkondigen, en voegde bij de gewone Godsdienst op Sabbat, nog een bijbeluur in de week, en dit werd op wonderbare wijze de oorzaak van een grote opwekking.

Op een avond vertelde ik in het bijbeluur, hetwelk ik graag door een christelijke geschiedenis aantrekkelijk zocht te maken, de geschiedenis uit het boek van Schubert „Oud en Nieuw”. Het ging om een man, die des avonds over een veld wilde gaan om in een nabijliggend dorp een boze daad te gaan plegen; anderweg hoorde hij echter regelmatig de roep van een kwartel zich herhalen, alsof hij riep: „Waar wilt gij heen? — Waar wilt gij heen?”

Dit greep de man roerend aan, dat hij zijn sonde inzag, in werkelijke boete van zijn zondig pad afstond deed en een geheel ander mens werd.

Ik had deze geschiedenis vrij verteld en sloot het bijbeluur op de gewone tijd.

Nauwkeurig was ik op mijn kamer, of ik hoorde iemand met heilige stoppen de trap opkomen, evenzo heilig op de deur kloppen en zonder af te wachten dat ik „binnen” geroepen had de kamer binnentreden. Het was een man uit het dorp, die een grote tegenstander van Gods woord was. Met een toornig gezicht trad hij tot vlak voor mij en vroeg: „Wie heeft 't dat van mij verteld, meneer, — dat wil ik weten!”

Ik vroeg ontseld: „Wat bedoelt U, mijn lieve man?”

„Dat zult gij toch wel weten. Gij hebt het toch hedenavond

23

aan de gemeente verteld, wat mij voor enige dagen met die kwartel overkwam?”

„Is u dat overkomen? En zou dat iemand aan mij verteld hebben?”

„Ja, meneer, en doe nu niet alsof gij van niets weet. Want ik wil weten, wie u zulks verteld heeft.”

Ik stond een ogenblik verbaasd en het was mij wonderlijk te meede. Daarop haalde ik, zonder de man enig antwoord te geven, Schubert's werk voor de dag, sloeg de voornoemde geschiedenis op en gaf het de man te lezen. Hij wist eerst niet wat hij met dat boek moest doen, het knoekte en gronde in hem, doch toen hij de geschiedenis begon te lezen, veranderde zijn woede en onrust in een toestand van diepe bewogenheid. Hij kon niet wijken het boek vanhouden, en vertelde mij met een van hemen verstikte stem, dat hem precies hetzelfde overkomen was, toen hij onder dezelfde omstandigheden tegen de avond over een land gegaan was en de roep van de kwartel gehoord had.

Toen was voor mij de gelegenheid gekomen om op zijn hart te werken, en de Here zegende mijn woorden. Hij die wind en vromen vrees tot Zijn dienaar maakte, die Petrus door het kroonen van een haan op zijn verkeerde pad waarschuwde, had hier in twee gevallen de roep van een kwartel tot zijn bode gebruikt. Op deze wijze hielp mij de Here, Wiens naam is Roed en Wonderlijk.

De man ging niet van mijn kamer weg, alvorens wij samen onze knieën voor God gebogen hadden. Dat was de eerste opwekking in die gemeente en de Here gaf Voorgeregen en Geestesvuur tot verdere zeges.

30

Tweeërlei thuiskomst

Het was Donderdagmiddag. Mevrouw Alsberg was bezig een mooie witte japon te naaien, die zij Vrijdags moest afleveren. Zij had sedert de dood van haar man voor haar en haar dochterje met naaien de kost verdiend. Nu was haar dochter in een vromele stud op een kostschool om voor lateres te leren. Moeder verwachtte haar de volgende dag thuis om de vacantie door te brengen, en verheugde zich al bij de gedachte, dat zij, als zij met de japon klaar was, wat tijd zou hebben zich met Ella te bemoeien.

Zij hoorde vijftig verder, toen plotseling de deur openging en Ella met uitgestrekte armen op haar toevielde.

„Dag, lieve Moeder!” riep zij verheugd uit. „Hoe gaat het met U? Zo vijftig als altijd?”

Nadat de moeder een weinig van de schrik bekomen was, zei ze treurig: „Maar lief kind, nu had ik je toch helemaal niet verwacht, ik had gedacht dat je morgen pas zou komen. Kijk eens deze japon moet vandaag heelst nog klaar, dus ik heb in 't geheel geen tijd voor je.”

„Dat geeft niets, moeder,” antwoordde Ella. „Ik blijf toch immers nog vier weken bij U, en het is zelfs fijn dat ik juist nu al gekomen ben, want nu kan ik u met spelen helpen. De trein had rijk een mooie aansluiting en het was wel voordeliger over Hannover, dan dat ik morgen over Berlijn gered had.”

Eer moeder abg iets kon antwoorden had Ella haar eenvoudige hoed en mantel afgedaan en zat naast haar met vlagende en hand, klaar om haar te helpen. Zij spraken zeer weinig samen, doch schrokken op toen er plotseling werd gebeld. Ella liep vlieg naar de deur, er werd een telegram gebracht. Moeder opende het en las hardop: „Ik kom met de kinderen hedenmiddag, Emma.”

„Ach seen,” zei de moeder, „nu komt tante Emma juist ook nog vandaag, terwijl we al zo weinig tijd hebben.”

„Weest u maar rustig, mama,” zei Ella vriendelijk. „Ik zal

31

hier vlug een beetje opruimen en voor een kleine vertiering zorgen dan kunt u rustig blijven staan.” Ella was juist met alles klaar, toen tante Emma met de twee nichtjes, Bertha en Elisabeth, arriveerde. Zij waren alle drie zeer blij ook Ella te zien, want dieselde avond zou hun schip naar Amerika vertrekken en ze hadden niet gedacht, Ella nog ooit weer te zien. Moeder legde haar netwerk een ogenblik neer en bracht een gezellig uurtje door met haar vertrekende schoonmoeder en de kinderen. Later bracht Ella hen naar het schip en moeder deed het laatste nog aan de japon. Toen Ella was thuisgekomen, kwam juist de dame voor wie de japon bestemd was. Zij bewonderde het mooie kledingstuk en praatte mevrouw Alsborg, dat zij het zo keurig en vlug gemaakt had. Ella vond het ook fijn, en trost antwoordde zij de vreemde dame: „Ja, juffrouw Waldvogel, mijn moeder is in alles zo knap. Alles wat zij doet ziet er keurig uit.” Mevrouw Alsborg klopte haar dochter op de schouder en zat vriendelijk lachend: „Wanneer Ella mij niet zo vlug geholpen had, juffrouw, dan was het mij onmogelijk geweest mijn belofte na te komen.”

Vrouw Bouter bewoonde een klein dakkamertje. Met de laatste krachtsinspanning naaide zij aan een blauw jongenspakje, dat zij 's avonds moest wegbrengen. Een vijftig bleek langetje speelde met wat lege klossen op de grond. Daar kwam plotseling iemand zeer luidruchtig de trap oplopen, de deur werd opengedaan en een lang meisje trad binnen. „Moeder,” riep ze luid, „geef me eens snel een gulden vijftig cent. Ik had geen cent meer toen ik op het station kwam, en mijn koffer was mij te zwaar om te dragen, ik heb maar een taal genomen. Nu moet ik de chauffeur betalen.” Met een rucht handte de moeder haar portemonnee uit haar zak en gaf haar het geld. Het was haar oudste dochter, die in een verre stad als hulp in de huishouding diende en nu terwijl de familie op reis was, met vakantie naar huis was gekomen. Zij stuurde haar broertje met het geld naar beneden en begon dadelijk te vertellen: „Al mijn goed heb ik nu meegebracht, moeder, ik kon toch niet wachten totdat het weer uit de wasserij thuis zou komen. U hebt toch morgen

32

wandag, niet waar? En kijk toch eens naar deze winkelhaak hier in mijn goede blouse, ik bleef met mijn mouw aan de knop van de spoorcoupe hangen. O, het was een mooie treid. Hij ging direct door, het was een sneltrein, die ik eerst nomen wilde. U stopt wel even die winkelhaak, hè moeder? Maar ik heb toch zo'n honger, hebt u niet wat middageten overgehouden?”

Moeder legde haar netwerk neer, stookte het vuur wat op en begon enige aardappelen te braden. Toen zette zij verse koffie en maakte wat boterhammen klaar. Terwijl Theresia ze opat vertelde ze haar moeder van al haar wederwaardigheden in de stad en hoe vaak zij naar de bioscoop en de opera was geweest.

Tegen de avond namde Moeder de kamer op. Op de grond zag het er best uit en Moeder had heel wat tijd nodig eer dat ze alles wat haar dochter meegebracht had, had opgeruimd en op zijn plaats geborgen.

Nadat de vaten waren gewassen en Hansje naar bed was gebracht, begon Moeder weer ijverig te naaien en Theresia ging uit om een vreemde schooldruidia te bezoeken. Een ogenblik later werd er op de deur geklopt en Mevrouw Radlich kwam binnen om het pakje te halen.

„Het is mij, jammer genoeg, onmogelijk geweest, mevrouw Radlich, het pakje klaar te krijgen,” verontschuldigde zich de moeder. „Maar morgen vroeg om acht uur staar ik het u bezet.”

Terwijl Theresia reeds uren te bed lag, was het haar Moeder, die nog druk bezig was, om te zorgen dat het pakje op het afgesproken uur zou worden afgeleverd.

Lieve lezers en lezresses, welke van deze beide dochters bevat u het beste?

33

Gered

het laatste onder de vleugel...

In Bandawe, een Engelse regeringspost aan het Nijasa-meer, had een beambte voor enige jaren een ervaring, waarbij zijn leven op wonderbaarlijke wijze gered werd.

Op een morgen was hij, vergezeld van zijn bediende, op reis gegaan.

De bedoeling was om een aan de overzijde liggende boot te bezoeken en daarna te gaan jagen. Korte tijd nadat de boot van wal was gestoken, brak er een hevig onweer los, gepaard gaande met een zware storm.

Met de grootste inspanning trachten de mannen weder huiswaarts te keren. Doch tevergeefs.

Na vele moeilijke uren sloeg het schepje tegen de rotsen stuk en konden zij zich op een daar aangrenzend eiland met moeite redden.

Hoe groot was echter hun schrik, toen zij tot de ontdekking kwamen, dat het eilandje niets voortbracht, waarmee zij in het leven konden blijven. Zouden zij nu heus de dood in de golven ontgaan zijn om hier een nog pijnlijker hongerdood te sterven?

De vijf schipbreukelingen waren reeds moedeloos geworden, toen zij opeens een Adelaar en een duif bemerkten, die boven hun hoofden pijlsnel wegvlogen. De beambte legde snel zijn geweer aan en een ogenblik later lagen de dodelijk getroffen adelaar en de verdwaalde en gans uitgeputte duif, die hij vervuld had, op de grond. Deze kwamen spoedig weer bij en de Engelman herkende in hem een postduif uit Bandawe, die waarschijnlijk door de hevige storm zijn koers kwijt was geraakt. Door een briefje, hetwelk hij onder zijn vleugels bevestigde, smeekte hij om hulp en liet het uitgeputte dierje weder vliegen. En de duif was het middel waardoor God deze mannen van de hongerdood redden.

De volgende morgen reeds kwam er een stoomboot uit Bandawe om de vijf schipbreukelingen te halen.

34

De brave kruier

In een der drukste straten van Amsterdam overkwam een vreemdelling een aanval van vallende ziekte. Spoedig verzamelde zich een menigte nieuwsgierigen om de arme liggende, die op de grond lag en vreselijk om zich heen sloeg en kreunde. Maar niemand dacht er over hem van de natte en koude, volle straat op te heffen en een anderdak te bezorgen. Daar trad een rijkgeklede, dikke heer anderszins, zag de ongelukkige liggen en op een toon, alsof hij de halve wereld te bevelen had, sprak hij: „Breng! toch dat arme mens in een nabijbijnd huis. Hier op straat is het niets gedaan. Vlucht!”

„Dat zal dadelijk geschieden, edele heer,” zei een man van de dienstverrichting, die er zo juist bijgekomen was, „maar op voorwaarde dat u er bij blijft!”

„Waarvoor is dat nodig?” vroeg hem de voorname heer.

„Dat zal ik u zeggen, edele heer,” ging de man verder; „geen van ons heeft iets te zeggen in het huis van een ander. Maar is er zo'n voornaam heer bij die zo lijn het commando kan voeren, dan gaat 't beter!”

„Welnu, maak geen praatjes langer,” zei de heer, „en pak om!” De man pakte nu voorzichtig de zieke op en droeg hem in een nabijbijnd huis.

Het verzoek van de heer willigde de huizeer niet alleen in, maar bracht van allerlei, om de arme man te helpen, die dan ook spoedig bijkwam.

Hierna wilde de heer heengaan!

„Wacht u even, als 't u beleeft,” riep nu de man, die de prietel naar binnen had helpen dragen. „Wij leven van hetgeen wij verdienen. Wees zo goed en geef mij mijn verdienen. U heeft bevolen en ik heb gehoorzaamd!”

Met een trotse blik nam hij de man op en zei: „Moet ik betalen voor een handeling, die je uit je zelf had moeten doen?” „Mogen doen, zegt u? Wat gaat mij eigenlijk dat vreemde mens aan?”

„Zo?” riep de heer lachend uit. „Kijk eens naar het schild

35

wat ik om mijn arm draag. Ik ben op mijn verzoek door de politie aangewezen om overal van dienst te zijn waar iemand niet zichzelf kan helpen."

"Alles goed en wel, maar ik verlang mijn honorarium. Geef mij vijf dubbeltjes en het is in orde."

Reeds begonnen de vele omstanders te lachen om het eigenaardig gezicht van de knieler, en de heer dacht: „Ik maak 't kort en geef hem een toel." Hij trok zijn zware buidel en gaf hem een gulden.

„Dat is mooi," zei de kruiser, „seer mooi, ik dank u zeer." Toen hij merkte dat de heer weg wilde gaan, nam hij hem bij de arm en zei: „Nee, edele heer, zo gaat het niet. U hebt betaald, maar nu moet u ook blijven tot het schouwspel ten einde is."

Hierop wendde hij zich tot de zieke, gaf hem de gulden en zei: „Ziet, arme menschenbroeder, dit geeft u een arme kruiser, die zelf 7 kindertjes heeft, nu willen wij eens zien wat de anderen doen!"

Allen die tegenwoordig waren, stonden getroffen, maar een ogenblik later prezen zij luid de moede daad van de kruiser. Ieder gaf naar vermogen en door het moede voorbeeld getroffen, zeide nog meer. Ook de dikke heer greep flink in de volle geldbuis. De daad van de kruiser had zijn hart bevoogen. Ook hem wilde hij geven voor zijn zeven kindertjes, maar toen hij naar hem omsag was de kruiser verdwenen.

36

Hij liet het leven voor zijn broeder

Een rijke heer in Posen reed in de winter in een slede naar het stadje Ostrowo, begeleid door zijn knecht Jacob die de slede moest besturen.

Voordat zij de stad bereikten, moesten zij door een lang en eenzaam woud heen en het was reeds avond. De knecht sloeg voor in een herberg, die aan de ingang van het woud lag, te overnachten, want in 't woud waren vele wolven en omdat de winter zo lang duurde waren de dieren seer uitgehangerd. De heer was een wonderlijk mens en nam geen raad aan die van een knecht kwam. „Ik moet naar Ostrowo, het kan gaan zoals het gaat," zei hij.

Nauwelijks waren ze een eindje in 't woud, of de heer hoorde achter zich een luid huilen en toen hij zich omkeerde zag hij de wolven in troepen achter de slede aanrennen.

„Jacob, Jacob," riep hij, „de wolven, de wolven."

De trouwe Jacob gaf hem geen antwoord maar liet zijn heer kalm voorman zitten, reed tussen de wolven door, trok zijn pistool en schoot van tijd tot tijd onder de dieren.

Daardoor schrikten de dieren een ogenblik, maar spoedig had hij geen krult meer en toen ze zich op de slede stortten, zei hij: „Mijnheer, ik moet mijn bruike aflezen en zien dat ik bij u op de slede kom, anders is alles verloren."

„Doe zoals ge wilt," zei de heer en in een ogenblik was Jacob van 't paard op de slede gesprongen, hield zijn paard aan de teugel totdat de wolven kwamen, en gaf het hen tot voedsel.

Het scheen alsof ze door dit voorval een voorspraak op de dieren hadden. Maar het duurde niet lang of een gedeelte der wolven waren weer huilend achter hen, en enigen deden moeite in de slede te springen en de heer dacht niet anders, of hij was verloren. Toen zei Jacob: „Mijnheer nu wil ik in Gods naam ook het laatste voor u doen. Ge ziet reeds de herten van Ostrowo en u kunt het plaatsje bereiken wanneer

37

Ik voor enige minuten de dieren ophoud met mijn lichaam. Zorg goed voor mijn vrouw en kinderen, leef wel en denk vaak aan de arme Jacob!" Daarna sprong hij uit de slede, trok de sabel en stortte zich onder de wolven.

Jacob, Jacob, riep hij, de wolven, de wolven

Deze sprongen eerst terug doch vielen hem dan woedend aan en overwonnen hem.

Zijn heer was ondertusschen ongedeerd aangekomen. Seel nam hij uit Ostrowo lieden mede en rjde naar het woud terug, maar vond niets meer als zijn gebeente. Hij verzamelde dit en liet het plectig en met grote eer begraven.

38

De vrouw en kinderen verzorgde hij vaderlijk en hij werd voor al zijn dienaren een vriendelijk en goed heer. Met brenen beklaagde hij het vaak dat hij niet zonder berouw om zijn knecht denken kon. De gedachten op Jacob's graf droeg het inschrift: „Niemand heeft groeter liefde, dan die zijn leven geeft voor zijn vriend of broeder."

Zeker zal de lezers een andere geschiedenis in de gedachte komen, waarvan dit geval maar als een zwakke schaduw genoemd mag worden.

Op Golgotha's kruis stond het inschrift: „Maar God bevestigt zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren." Rom. 5 : 8.

39

Jacob Held

Vredig wilt besneeuwde dennen,
statig staande, zult aan zult;
plots verstoord door liggend rennen....
grinnig dieg volgebuit.
Zie ze vliegend voorwaarts sluiven,
lange het gladbevoren veld;
hoor de paarden, angstig snuiven,
voor het dreigend doodsgevecht.

Als op vleuglen jaagt de slade
door een edelman bestuurd;
van des knechten trouwe bede,
tot volharding aangevuld.
Jacob reed als achterhoede,
op het rijpaard van zijn Heer....
vluchtend voor des wolven woede,
schoot hij valen rakklags neer.

Heer, wilt gij mij plaats verlenen?
al mijn kogels zijn verdwenen!
en zij beiden raadsen hen,
doch het rijpaard, wend gedood.
Maar de wolven woedend sprongen
om de paarden hultend rand;
en door liefdesang gedroegen,
was er één die uitkomst vond.

„Heer,” zei Jacob, „zie de lichten,
van de stad, zijn zóér nabij,
wantom zoudt ge nu nog zwichten,
kom, ge verder zonder mij.
Zorg toch trouw voor al de mijnen,
troost mijn vrouw in dit haar leed,
want uw knecht hij zal verdwijnen....
Ik weet, dat gij hem nooit vergeet.”

Vóór de heer het kon verhoeden,
nam zijn knecht een koesen sprong,
en een wreed gebul van woede,
zei, dat zich het lelt voldong.

40

Toet volhardend streef hij bitter,
tot zijn laatste levensstond;
was 't een knecht, of was 't een ridder,
die één zijn einde vond?

Doch de heer, vloog op zijn slade,
door de poort der kleine stad;
omgemaand door Jacobs bede,
die hem zó had liefgehad.
Troostloos, wanend van berouwe,
grife geworden van verdriet,
staafde hij des knechts vertrouwen
al zijn woorden zijn geschied.

Op zijn graf daar kon men lezen:
Jacob Held „Hij stierf voor mij!”
en de heer heeft steeds bewezen,
dat van toen af, hij was vrij —
óók als hij, zijn wij in 't leven,
door een liefdedood zóó graef....
dat wie alles wilde geven,
tevergeefs haat warme heet.

Snufvend vloegen onze paarden,
hingend trekkend aan de slat,
achter ons, die ons bewaande,
volgde overal ons mak.
Toen de wolven ons besproegen
Hield zijn machi ze van ons af;
Hij door liefdesang gedroegen,
ging voor ons door dood en graf.

Vrijgekocht gaan wij naar binnen,
door de poort der Hemelstad;
laet ons daarom Hem beminnen,
die ons zóó heeft liefgehad.
Dáárom wil ik al het Zijn,
dat in mij, Zijn wil geschied.“
zóó verzorgen als het mijne,
dat Hij om mij achtte lief.

42

De slavenjagers

Een Afrikaans opperhoofd en zijn raad spraken verantwoordig over geruchten die ze dieselde morgen vernomen hadden.

„De slavenjagers komen hier heen,” had één geroepen. „Ze grijpen de vrouwen als ze in hun hutten werken en de mannen als ze alleen op de weg zijn. Ze binden ze met ketenen en wepen ze in de gevangenis. Dan voeren ze de mannen verder en niemand weet wat er van hen wordt.”

„De meeste van hen sterven,” riep een ander, „gehele dorpen zijn leeg.”

„Mannen,” zei het opperhoofd, „wij zorgen dat de slavenjagers niet binnen onze grenzen komen. Wij zullen scherp toezicht houden en geen vreemde in onze dorpen dulden.”

„Ja, ja, wij zullen allen werken,” riepen de mannen eenstemmig, „en geen slavenjager zal ons anders.”

In hetzelfde ogenblik kwamen enige inwoners van het dorp aangelopen en riepen tot het opperhoofd: „O opperhoofd, enige blanke vreemdelingen komen het pad af.”

„Loept terug, houdt ze op en vraagti hen wie ze zijn en wat ze willen,” gebod het opperhoofd.

De boden hielden weg. Het opperhoofd en zijn raadlieden grepen hun speren en wachtten in diep zwijgen. Zeer spoedig kwamen de boden terug met verheugde berichten.

„Wie zijn de vreemdelingen en wat willen zij?” vroeg het opperhoofd.

„Het zijn volgelingen van Livingstone,” zei de boden, „ze hebben een verre reis gemaakt en zijn moede, zij willen de nacht in ons dorp doorbrengen en schenken u deze gaven.”

Bij deze woorden spreidden ze op de grond een stuk het groen katoen, enige paarlen en een rol koperdraad. Een gemummel van verbazing en vreugde steeg in de groep op, en het opperhoofd gaf opdracht om de Livingstones bij hem te brengen.

41

„Livingstones kunnen ze mogelijk zijn,” riepen de mannen als de boden heenagegaan waren. „Het kan mogelijk zijn dat de blanke meester weer hierheen komt.”

„Neen,” antwoordde een ander, „hij ging naar de kust, maar hij heeft enige voorraad hier gelaten.”

„De blanke meester is goed,” zei het opperhoofd. „Hij slaat nooit zijn mannen en hij heeft ons veel goede geleerd.” De mannen grinnikten en knikten toestemmend met hun opperhoofd. Na enige minuten keerden de boden terug, gevolgd door een blanke vreemdeling en zijn dienaren. Het gezelschap betrad het open veld van bespreking en de blanke bogen zich diep voor het opperhoofd.

„Wie zijt gij en wat is uw beroep?” vroeg hij hen.

„Wij zijn kinderen van Livingstone,” antwoordden zij. „Onze meester heeft een weg aan de kust ontdekt en had ons naar zijn bagage teruggezonden. Het is nu reeds laat en wij willen in uw dorp overnachten.”

„De blanke meester is onze vriend,” zei het opperhoofd.

„Ja,” zeiden de religieus, „Livingstone heeft ons gezegd, wij zouden hier onder vrienden zijn.”

Het opperhoofd wendde zich tot zijn dienaren en zei: „Maakt de beste hutten voor hen in orde.”

Onmiddellijk werd voor alles gezorgd, ook voor een maaltijd en ze bleven bij de gasten tot het donker werd.

Laat in de nacht, terwijl het gehele dorp sliep, gilde plotseling een vrouw. De mannen liepen uit hun hutten en stonden verblind in een vuurschijnsel. Vele hutten brandden. Ver

ward liepen de mannen heen en weer en die zich voor Livingstone's kinderen uitgegeven hadden, grepen mannen, vrouwen en kinderen, bonden ze tezamen en dreven ze voort

naar een boom, waar mannen met geweren hen wachtten. Diegenen die het geluk was uit het dorp te ontkomen, werden gevangen en eveneens gebonden. Toen het morgen werd, was van het dorp weinig over. Kinderen schreiden, mannen en vrouwen boden luid om hun vrijlating. Doch tevergeefs.

Men hoorde sommige der mannen tot elkander zeggen: „Wij hebben ons laten verleiden, die vreemden waren geen Livingstones kinderen, het waren slavenjagers.”

Het was een misleiding der slavenjagers. Gedurende de

43

vreemde jaren van slavenhandel vingen de slavenhandelaars de zwarten op iedere mogelijke wijze, die hun wreedheid maar uitdenken kon.

Vaak maakten ze oorlog tussen verschillende stammen en namen de gevangenen als slaven mede, zij hielden mannen van de ene stam op, om mannen van de andere stam als slaven aan hen te leveren; de zwarten waren nergens voor de slavenjagers veilig. Mannen, vrouwen en kinderen werden plotseling overvallen en meegenomen, soms werden gehele dorpen in de nacht omsingeld en alle inwoners als slaven weggevoerd.

Spoedig stelde de slavendrijver orde onder de gevangenen om ze klaar te maken voor de verre tocht over zee. Vrouwen en kinderen werden door sterke riemen aan elkander gebonden, en de mannen werd een grote Y-vormige stok om de hals gedaan.

Elindelijk marcheerde de treurige troep af. Men zag vrouwen met hun zuigeling op de rug en met meesakken op hun hoofd.

En naast de stoet zag men de drijvers, gekleed met het rode muts en bonte beenstukken, dragend hun geweer. Velen van hen hadden hoornen, waar ze geducht op konden blazen. De gehele dag door werd er gelopen en voedsel werd niet verstrekt. Enkel des avonds werd een weinig voedsel gegeven.

Oververmoeid legden allen zich op de grond om te slapen. Maar hoe konden ze slapen.

De tweede dag der reis brak aan. Nog vermoed van de vorige dag zette men de reis voort. Klagen durfde men niet. Want dan sloegen de drijvers hen zodanig op de rug, dat ze kreunden van pijn.

Maar gelukkig, er was een verlossing voor hen weggelegd, waarvan ze niet gedroomd hadden en waarmee de slavenjagers niet gerekend hadden.

Leid in de middag, toen de stoet langs een heuvel ging, waren ze, zonder het te weten, een kamp gevonden en daar stond, duidelijk zichtbaar, voor hen een blanke man, wiens naam was David Livingstone.

Bij het zien van hem vloden de slavendrijvers in haast weg.

44

Zij wisten dat David Livingstone in Afrika was om de slavenhandel tegen te gaan.

Allen vielen van dankbaarheid op hun knieën en klapten van vreugde in hun handen.

Ten laatste zei Livingstone tot de vrouwen: „Neemt nu het meel uit de zakken die ge dragen hebt, en kookt spijzen voor u en uw kinderen!”

Verbouwd keek men hem aan. Men kon haast niet geloven dat het waar was. Maar op het geduldig aandringen van Livingstone moest men het wel geloven.

Snel gingen de vrouwen aan 't werk. De slavenstukken werden gebroken en tot een hoop verzameld. En, na het vuur ontstoken te hebben, werd daaronder het eten gereed gemaakt. Toen zette zich de hongerige schaar neder, en al de eerste goede maaltijd sinds ze hun dorp verlaten hadden.

Plotseling trad een knaap naar voren die Livingstone nog niet gekend had en zeide tot hem: „Die andere mannen houden ons en geven ons niets te eten. U heeft onze ketenen en banden verbroken en gebiedt ons te eten. Wat zijt gij voor iemand? Vanwaar is u gekomen?”

„Mijn jongen,” zei Livingstone, „ik ben uit een ver land gekomen om u en uw gehele volk van de grote God te vertellen.”

„Wie is God en wie heeft u van Hem verteld?” vroeg de knaap.

„God is de Schepper van deze wereld en ons aller Vader. Zijn zoon, Jesus Christus, kwam op de wereld om de mensen bekend te maken, dat Zijn Vader alle kinderen liefheeft, zwarten en blanken en dat het Zijn wens is dat allen in vrede met elkander zullen leven!”

45

Vleierij en grofheid

Een kameleon ontmoette eens een steekelvarken en beklagde zich, dat hij zich alle moeite gegeven had om iedereen tot vriend te houden, maar dat het hem totaal mislukte was en dat hij niet zeker was of er wel een enkele vriend in de wereld was.

„En op welke manier?” vroeg hem het steekelvarken, „hebt gij geprobeerd vrienden te maken?”

„Door vleierij,” antwoordde de kameleon. „Ik heb me aan alle aangepast die ik ontmoette, ik heb alle dwaasheden en zwakheden verschoond. Opdat de mensen geloven zouden dat ik zo goede had, deed ik al hun manieren na, alsof ik ze als voorbeelden van volkomenheid vond. Ik ben dinnia zo ver gegaan, dat het mij een gewoonte geworden is en thans neemt mijn huid steeds de kleur en schakering aan van het voorwerp wat bij toeval het naastbij is. Doch dit alles is tevergeefs geweest, want iedereen noemt mij een weesham, een die met alle winden meedraait en men houdt mij in de gehele wereld voor zelfzuchtig, huichelachtig en gemeen.”

„En zonder twijfel is het waar en verdient ge dit alles,” meende het steekelvarken. „Ik heb een geheel tegenovergestelde weg ingeslagen; maar ik moet erkennen dat ik even zo weinig vrienden heb als gij. Ik handel naar deze regel, iedere belediging weer terug te geven en iedere tekortkoming aan mijn waardigheid te wreken. Ik veroorloof niemand mij te onteren zonder mijn scherpe stekels te laten voelen. Ik was besloten overal en bij iedere gelegenheid no. 1 te zijn; maar het gevolg mijner handelingen is, dat, terwijl ik mijn rechten verdedigde, ik mij niets als vijanden gemaakt heb. Men noemt mij de oude „kruidje roer me niet” en ik ben ook niet zo veracht als gij, maar zoveel te meer gehaat!”

46

Moffat en het opperhoofd der Afrikanen

Hij verachtte de zwarte zonen van Afrika niet, hij vond dat de meest diep gesonkenen het meest voor de indrukken van het Evangelie vatbaarlijk waren, en zelfs de wogste en minst vatbare onder hen waren gedwongen toe te geven, dat het Evangelie een veranderende kracht bezat. Een wreed, wild opperhoofd, die de zendeling haatte, had een hand, die een deel van zijn Bijbel kapot beet en verscheurde wegens het witte schapevel, waaraan het boek gebonden was. De vertoonde hoofdman verklaarde, dat de hand nu verder nergens meer voor geschikt was, dat hij noch bijlen, noch verscheuren zou, daar hij een christelijk boek had verscheurd. Moffat, de godvrezende en geduldige zendeling, predikte en leerde de krijgsmachtige stammen, zolang, tot zij hun knuppels en messen op zijde legden en landbouwgereedschappen leerden hanteren in plaats van pijl, boog en speer te gebruiken. Over deze wonderbaarlijke ommekeer bij de Afrikanen wilden werd veelvuldig gesproken; men vond het zo iets wonderlijks, dat andere stammen het aan een bovennatuurlijke macht toeschreven; er was toch niets, zover zij wisten, dat deze rovers kon noodzaken met oorlog, roof en dood op te houden.

Moffat werd hijsonder gewaarschwd voor een Opperhoofd der Afrikanen, wiens naam reeds schrik door het gehele land had gebracht. Sommigen beweerden, dat hij door dit monster opgegeten zou worden; anderen waren er zeker van dat hij gedood zou worden en zijn schedel tot drinkbak en zijn huid als trommelvels gebruikt zou worden. Niettegenstaande dit alles ging de jonge, moedige zendeling in de koud van deze afschuwelijke moordenaar, begeld door Elmer, een zendeling, die aan het hof van de Afrikaner niet in de gunst stond, en ook spoedig vluchtte en Moffat alleen achter liet bij de bloeddorstige hoofdman en een volk, dat even zo verraderlijk was als het opperhoofd zelf.

47

dat de wilde krijgsman als een klein kind werd.

Maar God had Zijn dienaar toegelust met de Geest van macht en liefde, die geen vrees kent en met een gezond verstand. Hij was een bijzonder minzaam en fatsoenlijk man; hij zette rustig, maar vast zijn voet op Afrika's gebied en begon daar zijn arbeid. Hij opende een school, begon regelmatig godsdienstlessingen te houden en bezocht het volk, terwijl hij eenvoudig leefde, zich zelf verloochende en een gebedleven leidde.

De eerste, die de waarheid aannam, was het Opperhoofd, en de ommekeer in zijn leven was van die aard, dat de wilde krijgsman als een klein kind werd. De waltachtige rofzucht, de op een leeuw gelijkende wildheid, de valsheid, die men bij een hulpaard vindt, maakten plaats voor goedheid en zachtmoedigheid, zoals die bij een kalf en een lam te vinden zijn.

Vroeger was zijn doel, zijn eernacht geweest, te roven en te moorden, zijn mannen van de ene plundering en gewelddaad naar de andere te voeren, nu scheen hij slechts van éne zaak vervuld te zijn — van de ijver voor God en Zijn werk. Hij liet voor Moffat een huis bouwen, bracht hem geschenken van koeien, werd een regelmatige en volhardende bidder, tyurde van harte over zijn vroegere leven en gladeelde dagelijkse ijverig in Gods woord. Voor Moffat, die hem tot Jezus gebracht had, kon hij niet genoeg doen. Toen Moffat zwaar ziek lag aan de koorts, verpleegde hij hem; toen de eerste naar Kaapstad moest, ging hij met hem mee, hoewel hij wist, dat er een beloning uitgesold was om hem te pakken, door hij een onwilige en een openlijke vijand was. Geen wonder dus, dat de lieden verbaasd waren over de verandering, die er bij hem had plaats gehad, toen hij in de Kaap-koloale kwam. Het was bijna nog wonderbaarlijker dan eertijds, toen Paulus, de cartavervolger, plotseling tot Apostel Paulus veranderd werd.

Moffat heeft wel eens gezegd, dat hij gedurende zijn ganse verblijf onder dit volk nooit oorzaak tot onvrede had gehad, al reden tot klagen. Op zijn verre reis van 600 mijlen naar Kaapstad voerde de weg door een land, dat geheel en al door deze roversbanden verwoest was. De Hollandse handelslieden konden maar niet begrijpen, dat deze man nu

49

werkelijk Afrikaner was; sommigen sloegen de honden teamen en riepen uit: „Dit is het achtsle wonder! Welk een wonderkracht ligt er in Gods grote liefde en macht!“ Deze man, die zolang uit moordlust bloed had vergoten, was nu eveneens gewillig zijn bloed om Christus' wil te geven. Toen hij voelde, dat hij sterven ging, riep hij, evenals eertijds Mozes en Jozua, zijn lieden om zich heen en vermaande hun als volgt: „Wij zijn niet meer wat wij geweest zijn; wilden wij nu we, maar nu zijn wij mensen, die voorgeven volgens het Evangelie geleerd te zijn. Laat ons daar dan ook naar handelen!“ En met buitengewone tedelheid en zachtmoedigheid raadde hij hen aan met alle mensen in vrede te leven, zonder de raad van een christelijke leider op geen onderhandelingen in te gaan, als een volk trouw oaneen gesloten te zijn en alle zendingen, die tot hen zouden komen, vriendelijk op te nemen. Toen nam hij van allen afscheid. Zijn bekenhuis bij zijn sterfen zou zelfs de lippen van de Heiden-apostel waardig geweest zijn: „Ik voel dat ik God liefheb en dat Hij veel voor mij gedaan heeft, wat ik onwaardig ben. Mijn vroeger leven is met bloed beviakt, maar Jezus Christus heeft mij vergiffing gebracht en ik hoop met Hem eeuwig te leven. Wees voorzichtig, niet in onwilde zonden terug te vallen, wantoe ik u zo vaak verleid heb, maar zoekt God en Hij zal zich door u laten vinden en u leiden.“

Nadat hij aldus gesproken had, stierf hij, na een onloochenbaar bewijs gegeven te hebben, dat het Evangelie de kracht Gods is om zondaren zalig te maken.

50

Ik geloof het niet

Anton H. had het land als matroos lange jaren trouw en eertijk gediend. Hij had de wereld overal doorkruist, had menige strijd gestreden, maar was steeds ongedeerd gebleven. Nu was hij gepensionneerd en had hierbij nog het beroep van nachtwaker. Zo kwam het, dat hij op de dag vele uren vrij had, die hij jammert genoeg aan spel en drank besteedde. Matertijd werd het steeds slijmer met hem; ja, eindelijk was hij zo aan de sonde en Satan overgegeven, dat zelfs zijn onbekeerde vrouw zich bezorgd afvroeg, waar het met hem heen moest. Als ik hem maar eenmaal zo ver kon krijgen, dat hij een godsdienstige vergadering ging bezoeken; dat zou voor hem misschien een stap in de goede richting zijn, aldus dacht zij.

Lang bleven haar pogingen in dit opzicht vruchteloos. Doch eindelijk gelukte het haar, hem te doen besluiten een godsdienstige vergadering bij te wonen. En wonderbaar! Nadat hij de eerste schuwheid had overwonnen, ging hij er meerdere malen heen.

Onsindig groot is de liefde Gods. Zij is in staat de meest verharde zondaar en het oververschilligste hart te bereiken. Ook aan Anton wilde zij haar macht bewijzen. Hij werd op een avond in een vergadering door het geboorde zo getrokken, het licht scheen zo glanzend in zijn verduisterde ziel, dat hij zichzelf als een verschrikkelijk mens leerde kennen. Op eenmaal had spel en drank voor hem alle aantekelijkheid verloren. Het gewet van zijn schuldskant woog zwaar op hem, van dag tot dag werd de angst groter en het bracht hem ten slotte tot vertwijfeling. Hij zag geen hoop meer voor zichzelf. Hoe kon hij, zo'n groot zondaar voor God bestaan? Hij voelde, dat de eeuwige straf zijn deel zou zijn.

Nu leefde er in de woonplaats van onze vriend een oude, eveneens gepensionneerde militair-sergeant, met name Johannes S. Deze had geleerd, dat de ware vrede, alleen in het vergoten bloed van Jezus Christus te vinden is. Deze waarheid was hem van zo grote waarde geworden, dat hij

51

vurig wenste ook anderen hiernede bekend te maken. Als oude soldaat, die de gevaren en verzoeken van het soldatenleven voldoende had leren kennen, hield hij er bijzonder veel van onder de soldaten te werken. Hij was reeds voor menigen een middel in Gods hand geweest, dat zij de weg des verdelts verlieten en zich tot Hem waanden, die Zijn leven voor de goddelozen en verlorenen gegeven heeft. Deze man hoorde van de benauwdheid, waarna zich onze vriend Anton bevond. Zo spoedig hij maar kon, ging hij naar hem toe. Anton ontving hem vriendelijk, en terstond waren zij in druk gesprek. In de loop van het gesprek bemerkte Johannes, dat zijn kameraad niet kon lezen. Daarom vroeg hij hem iets te mogen voorlezen. Anton stelde vol vreugde toe en de oude sergeant sloeg de heiligen tekst op ult Joh. 3:16, die reeds zo menig zoekende ziel vrede en rust heeft gebracht. De oude matroos lulsterde met gespannen aandacht toen Johannes de heiligen woorden las: „Also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.“

Toen Johannes gelindigd had, keek hij zijn toehoorder een ogenblik aan, en daar deze geen woord zei, las hij nog eenmaal en met nog meer nadruk dan eerst: „Also lief heeft God de wereld gehad“, — en Anton aanstonds voegde hij erbij: „Daarom bekoet ook gij“, — „dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk — daarmede zijt gij bedoelt, gij Anton H. — die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.“

Anton was blijkbaar ten hoogste verblijd. Een ogenblik stonde hij de lezer aan, hiet toen zijn eulige rechterhand hoog in de lucht en liet deze met het volle gewicht op de voor hem staande tafel neerkomen, terwijl hij luid uitriep: „Ik geloof het niet.“

Zonder zich daardoor uit het veld te laten slaan, begon Johannes van voren of aan: „Also lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk“, — en daarmede zijt ook hij bedoelt, Anton — „die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.“

52

Weder hiet Anton zijn sterke vuist op, liet ze op tafel vallen en riep ten tweede male met luider stem: „Ik geloof het niet.“ Nog eenmaal las Johannes langzaam en plechtig de wonderbare woorden, maar ze schenen de oude zeeman zo ongehoord en angelofelijk, dat hij met nog groter heilichheid dan tevoren uitriep: „Ik geloof het niet!“

Johannes zag in, dat hij op deze wijze zijn doel niet zou bereiken; hij ging daarom na een ogenblik nagedacht te hebben op een heel ander gesprek over en vroeg: „Hoe lang hebt gij eigenlijk bij de marfue gediend?“ „Een en twintig jaar en veertien dagen,“ hieldde Anton's antwoord. Bij deze woorden hiet de sergeant zijn vuist op, sloeg krachtig op de tafel en riep: „Ik geloof het niet!“

„Wat?“ antwoordde Anton gesnerpt, „gij geloof het niet? Meent gij dan dat ik u iets voorleze? Het waren precies een en twintig jaren en veertien dagen.“

„Ik geloof het niet,“ antwoordde Johannes droog, maar op zeer beslist ten toon.

„Vrouw!“ riep Anton nu, „breng mij dat stuk eens hier. Ge weet wel, wat ik bedoel.“

De aangesprokene haalde de ontzagbriel van haar man te voorschijn, gaf deze aan de sergeant, die het papier openlegde en de oude zeesoldaat rustig vroeg of hij deze oorkonde wel ooit gelezen had en of hij de inhoud geloofde. Anton antwoordde, dat anderen het hem voorgelezen hadden en dat hij geloofde, wat hij gehoord had.

„Maar hoe komt het dan?“, vroeg Johannes hierop ernstig, „dat gij van mij verwacht, dat ik de woorden van een mens zal geloven, terwijl gij zelf de woorden van de Heilige en Waarachtige God niet geloven wilt?“ Daarop opende hij opnieuw zijn bijbel en las nog eenmaal zeer langzaam de bekende tekst.

Toen op eenmaal vielen de schellen van Antons open en van geluk stundend riep hij uit: „O nu versta ik alles! Ja, ik geloof het, ik geloof het! — God zij geprezen!“

Vanaf dit ogenblik zag onze vriend alles heel anders. Was zijn ban vroeger in de lange nachten met de dingen dezer wereld bezig geweest, nu dacht hij over de geboorde woorden nu, en terwijl de aardse dingen zijn hart immer hadden

53

kunnen bevredigen, lieten de hemelse dingen, hoe weinig hij er tot nu toe ook nog maar van wist, het van vreugde overvloeien. Zijn grootste wens echter was nu, te leren lezen en zelf de kostbare dingen uit het woord Gods te verzamelen. Zo bracht hij dan de tijd, die hij vroeger voor drank en spel gebruikt had, door om op de rug liggend Joh. 3:16 te spelen. Zijn vrouw kocht een leesboek voor hem, zocht de kinderen op de volkschool gebruiken, maar hij wierp het terzijde, terwijl hij zelde: „Ik wil uit geen ander boek leren lezen, dan uit de Bijbel en Joh. 3:16 zal mijn eerste oefening zijn.“ Niet lang daarna vond ook Anton's vrouw de weg tot zaligheid en nu was het beider begeerte van de liefde Gods te leren, zoals deze in Christus geopenbaard is, en waarvan Joh. 3:16 een zo welsprekende getuigenis geeft. Lieve lezer! Misschien hebt gij dit vers reeds honderdmaal gelezen, ja, misschien kent gij het zelfs van buiten, maar geloof gij ook van harte de inhoud?

54

De edele pionier der waarheid

Het is ten allen tijde een niet genoeg te waarderen voorrecht geweest, jongelieden te zien, die, trots de vele gevaren die hen in hun jeugd omringen, blijven volharder in de eene gedane keuze van het smalle pad.

Daarom temeer doet het menig eudeshart leed, wanneer hun kinderen niet wandelen in de vrees des Heren, en trots alle vermaningen de waarheid voorwel zeggen.

Hoe menigmaal wordt niet terwille van een goede positie of om roem en eer, zulke in Gods gemeente vernomen. Het volgende verhaal zal ons doen zien hoe Gods liejde graaf Von Zinsendorf tot overwinnaar maakte over alle verzoeken der wereld.

In het jaar 1700 in Dresden (Duitsland) geboren, verloor hij reeds op zeer jeugdige leeftijd zijn ouders. Reeds van zijn prieste jeugd af, scheen zijn hart voor edele invloeden vatbaar te zijn.

„In alle dingen die mij overkwamen“, aldus schrijft hij over zijn kinderjaren, „was mijn eerste gedachte steeds: „Wat zou Moeder het beste bevalen?“

Opgevoed bij zijn grootmoeder, Baronesse van Gerardt von Hennersdorf, leerde zij de jongen, evenals Timotheüs grootmoeder, de eerste beginselen zijns wegs. Aangrijpende zijn eerste ervaring, die hij in de waarheid had, zei graaf Von Zinsendorf:

„Het was in Hennersdorf, toen ik nog een kind was, dat ik de lieve Heiland leerde liefhebben“. Als kleine jongen maakte hij een beschreven verbond met de Heer: „Zijt Gij mijn lieve Heiland, en ik wil de Uwe zijn“. En hij bleef de als kamp gemaakte verbond trouw. Om hem voor zijn hoog ambt in de Staatsdienst voor te bereiden, zocht zijn voorvaderen dit bezaten, zonden zijn voogden hem naar Halle. Daar verzamelde hij verschillende ernstige jongelingen om zich heen en vormde een gezelschap die zich de „Orde van het moederland“ noemden. De gelofte van het gezelschap had als doel: „Christus in handel en wandel na te volgen,

55

de naasten lief te hebben en naar de bekering van Joden en Heidenen te trachten." Dit was het mosterdzaad van het zendingswerk", dat in latere jaren zich ontwikkelen zou in de grote Mährensche zendingsbeweging.

Von Zinsendorf liet zijn boeken niet ongebruikt liggen. Hij was een ernstige vorser. Van Halle ging hij naar Wittenberg, omreden zijn Oom hoopte, dat hij daar iets van zijn godsdienstige ideeën verliezen zou, die in de weg schenen te staan voor de eersuchtige plannen, die zijn vrienden met hem voor hadden. Vervolgens maakte hij een reis door Europa terwille van zijn opvoeding, waarbij hem veel geld ten dienste stond om het voor gesoegens uit te geven, waaronder het leven in de hogere kringen van Parijs begrepen was. Men verwachtte, dat dit de jonge Von Zinsendorf meer in de maatschap van het geselschapsleven en der politiek zou trekken. Dit alles kwam de graaf echter ledig en onnuttig voor en hij wilde niets tussen zich en zijn Holland laten komen. Hij hield zijn aangenaam verhoord: „Zijt Gij mijn lieve Holland, en ik zal de Uwe zijn."

Een tijdlang was hij rechter en lid van de Sakische Raad maar zijn hart was steeds op het werk des Heren gericht. Hij vond zijn werk, door een schone verbannen Christen uit Mähren, die op zijn landgoed toevlucht zochten. Dit waren mannen naar zijn hart. Verheugd stonde hij er in toe, dat zij zich op zijn landgoed zouden nederzetten, en het kleine dorpje Herabut werd gesticht. Dit waren lieden, die georganiseerd als zendelingen naar de donkere plaatsen der aarde gezonden zouden worden. Aan dit werk wilde de graaf het gehele overige deel zijn levens. Zijn gemalin, gravin Dorothea, stond hem in al zijn arbeid als edele helpster ter zijde. Op hun huwelijksdag voegden zij op de trouwacte de volgende woorden erbij: „dat zij heiden bereid zouden zijn, op het ogenblik dat de Here hen zou roepen hun zending te ontfangen, de peijgenstaal ter hand te nemen, en spot en haat dat mensen te verdriegen."

Dit is niet enkel een echts van de levensloop van graaf Von Zinsendorf, maar het doet ons tevens een blik slaan op een man, die de verheerlijking Gods en de bevordering van Zijn werk tot levenszaak maakte.

58

Von Zinsendorf bezat een buitengewoon goed verstand, was een flinke verschijning, doch bovenal was hij één die edele mannen, wier hart uitging naar God.

De Mährensche zendelingen, die bereid waren hun leven te offeren, hetzij in het hartje der toepen of elders, vonden in hem een organisator en leider naar hun hart. Voor een ieder stelde hij zich beschikbaar, zowel in Europa, Amerika als West-Indië. Altijd was hij onderweg en immer aan de arbeid.

Tijdens zijn verblijf in Amerika in het jaar 1741, deelde hij om de Mährensche gemeente te Bethlehem (Pennsylvania) mede, dat hij reeds geruime tijd de zevende dag der week als Sabbat (zaterdag) gehouden had.

Nadat de gemeente het voor en tegen onder de ogen had gezien, besloot zij, op grond van Gods onfeilbaar woord, met haar leeraar voortaan de zevende dag als de Sabbat des Heren te vieren.

Uit de levensbeschrijving van Von Zinsendorf blijkt ons, dat het zijn gewoonte was de Sabbat als Rustdag te vieren.

Bij een zekere gelegenheid werd hij in Pennsylvania gearresteerd, omdat hij op Zondag aan een kerkbed gescheven had. Hij werd volgens de oude koloniale zondagswetten gestraft. Hoewel hij ongeschikkelijk de gewichtigheid van de Sabbatwahrheid niet ten volle verstand, is het toch interessant, te weten, dat deze zendingsplanier een Sabbatvierder was.

Hij was de eerste blanke, die zijn voet in het Wyomingsdal in Pennsylvania zette, waarheen hij met zijn dochter en enige metgezellen ging, om de zendingsarbeid onder de Schuwanezen te beginnen. De Indianen waren zeer achterdochtig en waren zeer belust op wat hen niet toebehoorde. Zij vroegen de graaf om al zijn knopen, totdat hij zover was, dat hij zijn klederen met handen moest vormmaken. Er zijn verscheidene geschiedkundigen bekend gemaakt over de redding van Von Zinsendorf van vergiftige slangen, en uit de handen van moordenaars, terwijl hij in de legerplaats der Chawanezen was. Charles Miner schrijft in zijn „Geschiedenis van Wyoming" het volgende:

„Von Zinsendorf was alleen in zijn tent en zat op een bundel

57

droeg onkruid, dat zijn bed vormde, en was met schrijven bezig, toen de moordenaar anderde, om zijn bloedig werk uit te voeren. Het was nacht en doordat de Septenberlucht koel was, was er een klein vuurtje aangelegd. Een van een beddelaken gemaakt gordijn, dat aan spelden opgehangen was, vormde de enige beschutting van de tentopening. De hitte van het vuur had een grote ratelalag doen ontwaken, die niet ver weg in het onkruid lag, en om nog meer van de warmte te genieten, kroop het reptiel langzaam de tent in en kroop onopgemerkt over Von Zinsendorfs beenen. Nul ten was alles stil en rustig, behalve het zachte murmelen van een beek, die ongeveer een mijl verder naar beneden stroomde. Juist op dit ogenblik naderden de Indianen zachtjes de deur van zijn tent en langzaam het voorhang opzijde trekkend, zagen zij de verwarde man stil nadenkend zitten, te zeer in gedachten verzonken om noch hun komst, noch de voor hem uitgestrekte slang op te merken.

„Hij zulk een aantal riddende zells het hart der wilden er voor terug en deden hun rasgenoten mede, dat de grote geest de blanke man beschermde, want zij hadden hem gevonden, terwijl er maar een beddiken als deur diende, en een grote ratelalag over zijn beenen gleed, zonder te trachten hem te kwetsen. Deze omstandigheid, tezamen met de spoedig daarna plaatshebbende aankomst van Conrad Welser, verzekerde hem van de vriendschap en het vertrouwen van de Indianen."

Deze Conrad Welser was ook een Sabbatvierder en een man, die in de koloniën een groot aandeel nam aan de Indianen-aangelegenheden. Dit was in het jaar 1742. Het volgende jaar keerde Von Zinsendorf naar Europa terug en zette daar zijn werk als algemeen leider van het zendingswerk „de Mährensche broeders" voort, tot aan zijn dood in het jaar 1789. Hij had een zeer werkzaam en nuttig leven achter zich en van zijn kindheid af tot aan zijn dood toe was het een God gewijd geweest.

58

De eerste woorden van den Bijbel

Een hooggeplaatst officier van het Engels leger, werkte, nadat hij de actieve dienst verlaten had, als een trouw Christen en getuige der waarheid voor zijn hemelse Heer en Koning.

In een klein blaadje verhaalt hij op welke wonderbaarlijke wijze hij tot de erkenning der waarheid gekomen was. Ons regiment lag in Madras in Oost-Indië in garnizoen. Het weer was voor Indië ongewoon heet. De gehele dag waren de barakken als uitgestorven; alleen vóór zonsopgang kwam er leven onder de Europeanen. Een gevoel van grote vervelling had allen bemachtigd. Op een dag zei iemand: „Heblich komt, men sprek daarvan aan de officiersstatel."

Sommigen hadden hem reeds gezien en gehoord, mij en enige anderen was hij onbekend.

„Gij zult hem spoedig leren kennen, oude jongen," zei er een, „mijnheer Heblich komt overal en wacht niet op een uitnodiging."

Ik had klerover mijn eigen gedachten, hield ze voorlopig voor me en vroeg toen: „wie is deze Heblich, die zich zulke vrijheden veroorlooft."

„Wacht maar," lachten de kameraden, „hij zal u wel het eerst aanpakken, en spoedig uitgevoerd hebben, dat ge een der engsten zijt. Mijnheer Heblich is een Duitse zendeling", gingen ze voort, „die naar hier kwam om de zweren het Evangelie te brengen en die de blanke heidenen, waar hij ons mee bedoelt, zo slacht bevonden heeft, dat hij van garnizoen tot garnizoen gaat om de soldaten voor zijn be-ginselen te winnen." De toon, waarop alles gezegd werd, riep nog meer als de zure zelt, en het hoo in mij weekte en ik zei veel waar ik later berouw over had en sloot met de woorden, dat wanneer die impertinente mens in mijn kamer durfde te komen, ik hem er uit werpen zou.

Enige dagen gingen voorbij en wij hadden mijnheer Heblich haast geheel vergeten. Ik lag in de voormiddagwarmte in

59

mijn kamer. Alles was stil om mij heen. De dag was zo heet, dat de inboorlingen zich nauwelijks bewogen. Truug, half doornend riepste ik mijne signet. Daar hoorde ik langzame en afgemeten stappen op de veranda. Dit rakte mij uit mijn behaaglijke rust, ik luisterde af mijn oppasser de vreemdeling toeliet of afwees. Maar geen woord werd hoorbaar. Steeds duidelijker vernam ik de stappen, men naderde mijn deur en in het volgende ogenblik stond een vreemdeling op de drempel. Ik keek om en zag een krachtig gebouwde man voor mij, met lange wijde rok, brede kraag, een grote, groene paraplu onder de arm en breedgezinde hoofd in de hand — een verschijning, die mij zou doen lachen, indien niet de uitdrukking op zijn gezicht mij zo spoedig gevangen hield. Zijn ernstige blik scheen mij te doorzoeken. Ik las er geen verachting in, maar diep medelijden, dat ik niet begrijpen kon, het pakte mij zo aan, dat ik mij zelfs schaamde.

Mijnheer Hehlich, want hij was het, trad naderbij. Ik stond op, wierp mijn signet terzijde en ging hem tegemoet. Hij boog diep, reikte mij de hand en zei met vriendelijke stem: „Goede dag.” Waar was mijn toorn? Waar mijn bedreigingen, hem er uit te werpen als hij in mijn woning kwam? Weg, weg was alles. Ik stond daar als een schooljongen voor zijn leermeester en beantwoordde zijn groet met onbegrijpelijke verlegenheid. Maar hij was niet verlegen. Hij wees op een stoel en vroeg mij te gaan zitten. Na een kort zwijgen zei hij zonder verdere omwegen: „Neem u dat boek.”

Ik deed wat mij bevelen was en ging naar mijn boekenkast. Ik vroeg hem niet welk boek hij bedoelde. Er stonden van allerlei geschriften op de plank, maar ik was overtuigd dat hij geen derselven begeerde. Ook niet die, welke over krijgskunde en leger-reglementen gingen. Hij was een Vredesbode. In een hoek der kamer lag de bijbel, het boek dat in ons regiment bij geen officier noch mindere onthrek, doch door mij nimmer werd opengeslagen.

Zonder mij te bedenken greep ik er thans naar en overhandigde hem om de heer Hehlich.

Vriendelijk knikte hij mij toe, en zei: „Sluit u eens op Genesis 1 vers 1 en 2, leest u eens.”

Ik las: „In de beginne schiep God de hemel en de aarde. De

62

aarde nu was woest en ledig en duisternis was op de afgrond en de Geest Gods zweefde op de wateren.” „Tot zover,” zei Hehlich, deed het boek dicht en zei: „Wij willen bidden.”

Samen knielden wij neer. Wat hij bad wees ik niet meer, maar het was machtig.

Twee dingen bleven bij mij, doch ik kon ze niet vatten.

Ten eerste wat ik moest doen en ten andere wat mij onthrek. Mijnheer Hehlich stond op, drukte mij hartelijk de hand en vertiel zwijgend de kamer.

Die avond ging ik niet naar tafel. Een huishelnaar was ik nooit geweest en ik vreesde mijn kameraden te ontmoeten. Daarom deed ik alleen het hoog nodige van de dienst.

De volgende voormiddag lag ik weer zonder besigheid in mijn kamer. Mijn hart was met een bang gevoel vervuld. Weer was alles geheel stil. Weer vernam ik de langzame tred in de tuin. Weer stond daar mijnheer Hehlich, en was ik even verlegen als de dag te voren. Weer gelastte hij mij te gaan zitten, om na een korte pauze te komen met het bevel: „Neem het boek.”

Ik ging gehoorzaam naar de boekenkast, haalde de bijbel en kreeg weer de order: „Sluit u eens op Genesis 1 vers 1 en 2.” Weer las ik luid: „In de beginne schiep God de hemel en aarde. De aarde nu was woest en ledig en duisternis was op de afgrond en de Geest Gods zweefde op de wateren.”

„Tot zo ver. Het boek dicht, wij willen bidden.” Ditmaal lulster, de ik naar het gebed. Wat voor een gebed was dat. Ik had nog nooit iemand uit het hart horen bidden. Het was als sprak een vriend tot een vriend.

Hij sprak met zijn lieve Vader over mij, bad Hem mij te toonen met eigen hart, afschuw van mijzelf te hebben, van mijzelf af te zien en tot de Heiland te vluchten. Stuwijgend ging de trouwe bode Gods weer weg. De bijbel lag nog open op tafel. Ik kon haar niet weg leggen, moest haar veel meer op de bewuste plaats lezen en herlezen. Ik had geen verklaring nodig. De woorden gaven zelf een uitlegging. Zij pasten absoluut bij mij. Ja, mijn hart en leven was woest en ledig. De zonde had mij verdorven en de duisternis der onverschilligheid en ongelooft omhulden mij.”

61

„En de Geest Gods zweefde op de wateren.”

Was de invloed van die man op mij de Heilige Geest, die ook over mij zweefde? Diep bewogen en verlegen zat ik daar. Ik gevoelde het, dat ik een verloren en vernietigd man was. De zonde lag voor mij in haar werkelijke en afschuwelijke gestalte. De schellen van ijdelheid en trots vielen van mijn ogen. Wat ik in de volgende 24 uren gedaan heb, weet ik niet meer. Ik dacht niet aan de hitte, gevoelens van een nieuw leven waren in mij ontwaakt. Het was het ogenblik vóór het aanbreeken van de dag. De volgende voormiddag hoorde ik weer de bekende voetstap. Ik wachtte met diep onzorg en had het boek reeds daar. Als de zondeling binnentrad ging ik hem tegemoet, vatte zijn hand en zei: „O, mijnheer Hehlich, ik begin U te verstaan. Wat moet ik doen?” Hij keek mij met onbeschrijflijke liefde aan en zei: „Mijn naam! God sprak: „Door zijn licht en door werd licht.” Gelooft in de Here Jezus Christus, en gij zult zalig worden en houdt Zijn geboden.”

Hij wees mij op Golgotha's kruis, waar de Heer Jezus mijn vloek gedragen had en om mijnentwil tot vloek geworden was. 2 Cor. 5: 21. Wees mij op de troon waar mijn Heiland, Gods gerechtigheid tot de mijne had gewonnen. Wij knielden samen neer. Op die dag had ik voor de eerste maal zonder boek en dankte God. Die mij het eeuwige leven gegeven had door Jezus Christus mijn Heer! Lezer heeft God, die Licht uit de duisternis riep, ook in uw hart een helder schijnsel gegeven?

63

Ontevredenheid op de werkplaats

In de werkplaats van timmerman Jansen was twist ontstaan. Het gereedschap van de timmerman, wiens bestemming het was in eendracht en harmonie samen te werken, was begonnen te mormoreren, te reukten en zich onder elkander te vertellen.

„Ik houd vol,” zegt mevrouw Boor, die een diepe vorser was, „dat broer Schaaf absoluut oppervlakkig is zijn arbeid. Ik. Hoewel hij veel gedruis maakt, indien men enkel maar op de krullen ziet, zo lijkt het alsof hij eenzijdig voel te weeg heeft gebracht, en het raakt toch eigenlijk maar de oppervlakte. Neen, ik heb geduld met hem, mijn principe is, diep en rank in te gaan.”

„Ik erken de diepte van uw wijsheid,” antwoordde prediker Hamer, „en ik bewonder uw indringende kracht; alleen zult gij mij toch moeten toegeven, dat uw invloed zich maar tot een zeer kleine kring beperkt.”

„Stop, stop, broeder Hamer,” riep de kleine spijterige knaecht Spijker daar tussen, „gij maakt werkelijk lawaai genoeg maar uit ondervinding moet ik getuigen, dat gij alleen maar het hoofd raakt.”

Twee oude zagen staken hun hoofden op recht bedenkelijke wijze samen, en de een luisterde de andere door hun gebroken tanden toe. „Ik ben althans ontevreden over de tegenwoordige toestand in onze werkplaats. In mijn tijd werd altijd gezegd: „langzaam, maar zeker.” Ik heb werkelijk nooit verwacht een plank in welkige ogenblikken in een hoop kleine stukken veranderd te zien. Heen en terug, heen en terug — zo maakte ik mij een weg door de plank, totdat de ene kant na de andere toegaf. Tja, dat was een harde langdurige arbeid. Maar thans heeft men machines en geweldige uitvindingen en in welkige minuten is gedaan, wat, indien het recht toeging, minstens een uur nodig had.”

„Nu, nu, lieve Zang,” sprak vriend Steunlijzer, „wij kennen uw inzichten al lang. Mij lijkt het, dat het vooral daar op

63

Ieder had zijn taak te vervullen....

ontkomt dat men zich klaar bewust is, op welke manier men het meeste succes heeft. Prediker Hamer is scherp beërfliet geworden, maar ik moet toegeven, ik heb lang onder zijn leiding gewerkt en ken de overtuigende kracht van zijn bewijsoverredingen en de voortreffelijke uitwerking van zijn krachtige taal. Geen slag, die hij doet, mist zijn doel."

Hoefstijzer, die toevallig in de werkplaats was, mengde zich hier in het gesprek en zei: „Ook ik getuig hier van de macht van de heer Hamer, maar tegelijk is nodig het door Prediker Bloomburg ontvangen vuur, dat smelt de harten, welke met geweld tegenstaan. O, waar was ik, wanneer niet door zijn adem het vuur was aangewakkerd, dat mij doorjoeld had." Een algemene storm van bijval was het gevolg: „Ja, vuur, vuur hebben wij nodig."

De eerwaarde professor Slijpsteen, die zoeven bezig was geweest, om enige jonge bijlen het verstand te scherpen, draaide zich plechtig om en zei: „Verantwoordelijk is mij, mijne heren, vuur alleen is niet voldoende. Wanneer werkelijke eerste klas werk geleverd moet worden, is vuur niet genoeg. O, ik heb veel ervaring en heb al menigmal vonken zien springen, die tenslotte maar een weinig lampen in brand stoken. Securiteit, scherpte, politiek, fijne manieren is voor ieder werktuig onontbeerlijk, dat iets goede teweeg wil brengen."

Menig betekenisvolle blik was op de eenvoudige broeder Schroefstok gevallen, die niet zeer beschaafd, toch een betrouwbare arbeider was. „Ik bijtje mij," zei hij, „om alles wat mij in de weg komt krachtig aan te pakken, en wat ik eenmaal gepakt heb, dat lost ik niet zo gauw weer los. Op deze wijze is mij al menige arbeid gelukt."

De beide vrienden Winkelhaak en Duimstok, die tot duver zonder iets te zeggen waren blijven liggen, voelden zich nu ook genoodzaakt een woord van vermaning bij te voegen. Zij vreesden, dat iemand in ongezonde ijver te ver zou gaan. „Zolang wij ons herinneren kunnen," meenden zij, „de het niemand gelukt, precies op de lijn van de voorgeschreven plicht te blijven."

„Ik heb toch menige spijker vastgeslagen zonder enig voorgetekend plan," zei broeder Hamer, zachtjes voor zich heen,

65

als wilde hij geheel buiten beschouwing laten, dat een hogere hand hem daarbij geleid had.

Op dit ogenblik ging de deur open en de zoon van de timmerman trad in zijn werkplaats. Dadelijk verstomde de hilde woordenwiel, die de werktuigen onderling gevoerd hadden, en de arbeid, die gedurende het gesprek gestaakt was, werd weer opgenomen. In tegenwoordigheid van de meester was spoedig weer alles in werksame overeenstemming en de arbeid werd verder met blijdschap verricht.

De meester was juist bezig het model van een tempel te ontwerpen. Onder zijn geestende hand schoot de arbeid vlieg op, en ieder werktuig deed zonder tegespraak die arbeid, die hem van taakbedeeld.

Zaag en hamer, schraaf en boor, slijpsteen en schroefstok — ieder had een taak te vervullen en de een maakte gewillig plaats voor de ander. Juist, zoals de vooruitgang van het werk het vereiste.

En zo groeide het werk onder de wijze, scheppende hand van de meester tot een heerlijke, volmaakte Tempel.

66

Waarom hij niet wilde meedrinken

„Nees, kameraden, hadden wordt niet gedronken en móét meer." Dat waren de woorden van een handelsreiziger, toen hij met zijn vrienden in een rookruimte van een uit Oribellijk Chicago komende trein zat, en één hem een fles toereikte. „De corraak is, jongens, dat ik 't heb afgeworpen en niet drinken heb opgehouden."

Een luid gelach verhoef zich onder de kameraden; eenparig hielden ze hem de fles voor en draven de spij met hem. Maar hij dronk niet en scheen zeer ernstig gestemd te zijn, zodat ze hem etadelijk maar met rust lieten en vroegen wat hem overkomen was.

„Wanneer ge het drinken prijs geeft, dan moet er iets gebeurd zijn. Wat is er oude jongen? Kom er mee voor de dag!" riep een van de anderen.

„Ne, kameraden, ik wil het u zeggen; doch ik weet vooruit, dat ge en mij zult lachen, maar dat doet er niet toe."

Zo lang ik getrouwd ben, heb ik het drinken niet één dag gelaten en heb zelfs meer gedronken dan noodzaam was. Ik houd van whiskey, want zij is mij als honing zo zoet, en God alleen weet, waarom ik er men wel opgehouden.

Gisteren was ik in Chicago en besocht een vriend van mij die een pandhuis houdt. Gedurende mijn bezoek kwam er een man binnen, welke naar schatting niet ouder dan 30 jaren scheen. Hij droeg oude versleten kleren en zijn gezicht zag er uit, alsof hij geen nachtere dag gekend had. Hij had een pakje in de hand, hetwelk hij bevende aan de heer van het pandhuis overreikte.

„En wat dacht u, mannen, wat het pakje bevatte?" vroeg de handelsreiziger. „Een paar kleine kinderschoentjes, waarvan enkel de knoopjes wat versleten waren."

„Vanwaar hebt ge deze schoenen?" vroeg de pandhuishouder, die de man scheen te kennen.

„Van thuis," antwoordde de man. „Mijn vrouw heeft ze voor

67

de baby gekocht, geef mij 10 centen ervoor, ik moet wat drinken."

"Neem de schoenen weer mee terug naar je vrouw en schroom je wat, je baby kan ze gebruiken."

"Nee, want ze is dood, en wordt morgen begraven."

Toen de man dit zei, zakte hij ineen, legde zijn hoofd tegen de arm en weende, eerst als een kind en daarna als een vertwijfeld; eindelijk riep hij door verdriet overweldigd uit:

"God, maak een eind met mij, maar redt Lilly, mijn vrouw!"

Kameraden, lacht thans, indien ge wilt, en zoveel ge wilt, maar ik heb een tweejarig kind thuis en ook mijn vrouw heet Lilly. God helpe mij, ik drink niet meer!"

Zo sprekend verliet hij zijn plaats en ging in een andere coupé.

Zijn kameraden keken elkaar aan zonder te spreken; niemand lachte meer. Zonder zich te bedenken en zonder iets te vragen, opende een der anderen het venster en wierp de fles er uit.

Dat was de reden, waarom hij niet meer dronk en hij heeft zijn woord gehouden!

68

Vreeselijke gevolgen van een verderfelijken invloed

het verdoet

Op een mooie Octoberavond waren een tiental jongelieden uit de gegoeide stand in de grote ontvangkamer van een huis in Missouri bijeen.

Onder hen bevond zich een jong meisje, dat zich vriendelijk en aangenaam voordeed, maar in wier hart huiltte ruwe heersie, vandaar dat zij zich de naam „Maia" (hitter) had toegeliktend. Hierdoor gaf zij uitlag aan de kommer en bitterheid in haar leven, welke zij 7 jaren geleden in haar familie ervaren had.

Was ongeveer half elf, toen een der aanwezigen een spel kaarten, welke hij uit zijn zak te voorschijn haalde, voor Maia Moor op tafel wierp.

Dit had een wonderlijke uitwerking. Haar gezicht werd plotseling doodsbleek, zij alddende, verliet zich van haar plaats en zette zich op een stoel, welke in de uiterste hoek van de kamer stond.

Haar houding was zo opvallend, dat ieder het bemerkte, maar niemand de oorzaak kon verklaren.

Men trachtte haar met goede woorden, wijzende op het gezellige bijeenzijn, wat zo plotseling door haar houding verstoord was, weder haar plaats aan tafel te doen innemen, doch tevergeefs. Tenslotte barstte zij in tranen uit, alsof haar het hart zou breken.

Toen geen poging, om haar te kalmenen meer haatte, had men haar de oorzaak van haar leed te vertellen. Eerst wilde zij dit niet, maar op het aanhoudend aandringen van haar vrienden, liet zij zich tenslotte overreden en begon te vertellen: „Ik was ongeveer 18 jaar oud, toen ik in een gelukkig

69

gezin in het oosten leefde. Ik had een rijke heldevolle Vader, een goede zorgzame Moeder, en een broeder, zo zacht en goed, als een zuster het maar ontginnen wouen kon. Door walvaart en bekwaamheid werd ons leven tot vroegde en het beloofde ook een onbezorgde toekomst te worden, totdat ik zelf de grootste vloek over ons gezin bracht welke maar denkbaar was.

Wij kregen op een avond bezoek van een jongeman en een jong meisje uit onze verwantschap en brachten op oogenomme wijze de avond door, zodat ook bledendavond. Jult spels bedan, werd ook door een spel kaarten op de tafel geworpen, ongeveer op dezelfde tijd als nu. Mijn ouders waren reeds naar bed gegaan, toen mijn neef mij verzocht mee te spelen. Onze twee bezoekers en ik begonnen met het spel, terwijl mijn broeder zich bezig hield met het componeren van een muziekstuk. Om beter te kunnen spelen zochten wij een vierde speler en trachten hem te bewegen om ons terwille te zijn en mede te spelen. Daar hij zich echter voor het kaartspel niet interesseerde en het een genoeg van het minste soort noemde, bedankte hij voor de eer.

Wij gaven het echter niet op, vroegen hem andermaal, tot ik eindelijk zelf naar hem toe gaande, mijn arm op zijn schouder legde, en zeide dat ik als Christen er niet het minste bezwaar tegen had, liever mee te doen. Als het daar niet om winstbejag ging, want men behoeftde als christen toch geen fonatieker te wezen.

Eindelijk vertiel hij zich talmend van zijn stoel, de opmerking uitend, dat hij er toch niets van begreep. Dat was geen bezwaar. Hierin zouden wij hem wel terwille zijn.

Daar hij vng van begrip was, leerde hij in korte tijd het spel. Ja, zeils zo, dat hij ons spoedig overtrof. De noodlottige daad was geschied. En, wat zich nooit had voorgedaan, gebeurde nu. Iedere avond ging mijn broeder de deur uit, en kwam zeer laat thuis. Hij werd oavriendelijk en moppig, en gaf op al onze vragen een ontwijkend antwoord. Zo ging het avond op avond, totdat zijn geld — 1000 dollars — geheel verdwenen was.

Toen vroeg hij vader om meer geld, die, zonder te vragen waarvoor hij zulks nodig had, hem dit terstond overha-

70

digde, omgezien hij een onbegrensd vertrouwen in hem stelde.

Korte tijd daarna vroeg hij opnieuw om geld. Dit kwam Vader echter vreesd voort, vandaar dat hij vroeg wat er met dit geld moest gebeuren.

Op een sluwe wijze ontweek hij deze vraag, zodat vader hem nu slechts een kleine som overhandigde; daarbij de opmerking makende, dat, wanneer er niet precies geseed kon worden waar het geld voor diende, dit de laatste maal was. Ook dit was spoedig opgemerkt, en, daar vader welgedde hem opnieuw geld te verstrekken, werd hij in huis onthoudbaar.

Wederom ging hij van huis om de speelhuizen te bezoeken, en kwam de ganse week niet thuis.

Gedurende die tijd sloep mijn moeder bijna niet, en wanneer hij na enige tijd dronken werd thuis gebracht, werd moeder ziek. Haar hart was gebroken en welzige dagen daarna stierf zij.

Allen hadden wij de hoop, dat het sterfgeval een kentering in zijn leven zou brengen. Doch helaas, het was van korte duur. Spoedig daarna begon hij weer hetzelfde leven.

Door kommer en verdriet werd ook vader ziek en spoedig daarop verliet ook hij ons, zodat ik met mijn broeder alleen overbleef.

O, hoe gauwe was ik met hem gestorven, maar God wilde mij ook het einde van mijn werk doen zien, waardoor mijn ganse familie ten gronde gericht werd. Ik moest door alle smart en kommer heen. Ik deed alle pogingen om hem te redden, maar alles was tevergeefs. En, daar hij nu geen tegenwerking van vader meer had, ging het des te sneller bergafwaarts.

Eenkele weken, nadat wij vader grafwaarts hadden gebracht, werd mijn broeder in dronken toestand thuis gebracht en nadat hij zeer veel sleesmart had geleden, stierf de arme jongen en werd als een dronkaard begraven.

„O, mijn God," riep zij uit, „waarom ben ik geboren? Waarom mocht ik niet met hem sterven? Wat zal toch mijn lot zijn? Ik heb de eeuwige dood verdiend, wijl ik mijn broeder, een

71

opgewekte begaafde jongeling, in het verderf heb gestort.
Om deze redenen noem ik mij „Maro.“
Tijdens het vertellen van het meisje was geen oog meer
droog gebleven, zelfs bij die jonge mannen hadden rijkelijk
de tranen gevloeid.

De kanten waren van tafel verdwenen en plochtig belocden
allen, nimmer schuldig te zijn, om anderen in verleiding te
brengen, voor zulke verkeerde genoegens, welke alleen
ellende en de dood ten gevolge kunnen hebben. Veel meer
wilden zij hun best doen, het kaartspel uit hun gezelschap
te verbannen.

* *

De opkomende harteluchten moeten gelijk vliegende vuur-
vonken direct gedooft worden, zodat wij de heerschappij
daarover niet verliezen.

* *

Marica's stilheid, Mariba's wijf,
Trouwheid en door Gode wijs
Gehoorzaamheid en aan God gewijf.
Brengt ons d'overwinningsprijs.

72

De Bloedwreker

Wanneer in het Helderse Groenland een moord begaan
wordt, dan hebben de bloedverwanten van de verloofde
het recht, zelfs de plicht, de moordenaar wederkerig te
doden. Zo gebeurde het eens, dat de vader van de dertien-
jarige Kimnes vermoord werd, en de moordenaar ontvluchtte,
om aan de wraak der verwanten te ontkomen. Twintig jaren
later toog Kimnes, vergezeld van zijn vrienden, er op uit, de
moordenaar te zoeken en om te brengen.

Zijn weg leidde door één der toenmalige christelijke gemeen-
ten. Hier gaf hij de zending der gemeente onverwachte te
kennen, dat hij gedoopt wilde worden. De zending ver-
klaarde hierop: „Wanneer gij een christen wilt worden, moet
gij uw voornemen opgeven, gij moet integendeel uw vijand
liefshebben en vergeven.“

Toen antwoordde Kimnes: „Uw leer is zeer zwaar.“

Na enige dagen kwam hij weer. Zijn gehele houding verriid
een zware strijd. De zending vroeg, waartoe hij besloten
was.

„Ik wil,“ antwoordde Kimnes, „en ik wil ook niet; ik hoor
en ik hoor niet; ik heb nog nooit iets dergelijks ondervonden.
Ik zou mijn vijand wel willen vergeven en wil hem toch ook
weer niet vergeven; ik heb geen oren, wanneer mijn vrienden
mij tot bloedwraak aansporen, en toch heb ik oren.“

De zending echter zei hem dat hij de stem Gods moest vol-
gen en las hem een gedeelte van de lijdensgeschiedenis van
Jesus voor, namelijk hoe de Heiland Zijn moordenaar vergaf
en voor hen bad.

„Dat was zeer prijzenswaardig,“ zei Kimnes en een tranen
kwam in zijn oog op, „maar Jesus was beter dan wij.“

„Zeker“ sprak de zending, „wij moeten Hem daarin gelijk
worden en met Gods hulp kunnen wij dat ook.“

Tegelijkertijd werd hij aan Stephanus bevestigd en las hem
de geschiedenis van zijn sterven voor.

Kimnes droogde zijn ogen en zei: „Hij zal zalig worden.
Zeker hij komt bij God in de hemel.“

73

„Ja,“ ging de zending voort, „en gij en iedereen, die zo
handelt, als hij deed, zal daar ook komen.“
„Goede man,“ onderbrak Kimnes hem, „ik wil het doen, geef
mij echter een weinig tijd, als ik mijn ander hart tot zwijgen
gebracht heb, wil ik terugkomen.“

„Go maar,“ sprak de zending, „en bidt de trouwe God,
dat Hij u in uw besluit sterkt. Ik zal ook voor u bidden.“
Na enige tijd kwam Kimnes in opgeruimde stemming terug
en zei: „Nu ben ik gelukkig, ik haat niet meer; ik heb ver-
geven! Toen gij mij over de Gekruisigde Heiland voorlas,
werd mijn gehele hart bewogen en ik beloofde te zullen
vergeven.“

Hij wonste hierop met zijn vrouw een Christelijk leven te
lijden en gedoopt te worden. De zending stemde hierin toe;
Kimnes legde vóór zijn doop een belijdenis van zijn geloof
af en beantwoordde diep ontroerd de hem gestelde vragen.
Daarop reikte hij de zending de hand en zei: „Dank u, beste
heer, ik ben zeer gelukkig,“ en tot de gemeente zei hij: „Neem
mij als een gelovige op, wij moeten elkaar van harte lief-
hebben!“

Na enige dagen zond de nieuwgeborene zijn vijand de vol-
gende boodschap: „Ik ben nu gelukkig geworden, vrees niet
meer voor mij!“

74

Na vele dagen

„Och, goede mijnheer, mag ik een eindje boven op het dak
van uw postwagen meerijden?“

Deze vraag werd door een twaalfjarige knaap gedaan aan
de bestuurder der postwagen. Hij had een bundeltje onder
de arm en zag er moe en traag uit. Naar zijn uiterlijk te
oordelen, moest hij reeds van ver gekomen zijn, want het
scheen alsof hij ieder ogenblik in elkaar zou zakken.

De bestuurder keek hem onverschillig aan en vroeg waar
hij heen wilde.

„Naar Jacksonville, mijnheer, hoe ver is dat en hoeveel kost
het daar naar toe te rijden, wanneer ik boven op het dak zit?“

„Het zijn nog goed tien mijlen. Hebt ge geld bij u? Want ik
ben niet verlegen om een vrachtkje, omgezien ik vrucht ge-
noeg bij me heb; indien ge mij drie shillings geeft, kunt u
meerijden.“

„Och, mijnheer, zoveel geld heb ik niet, maar als u eens
wilt van bes ver ik kwam en hoe moe ik was, dan zoudt
u mij voor tien centen meenemen, want dat is alles wat ik
hebt.“

„Dan moet ge te voet gaan jongen, ik neem geen cent min-
der om als drie shillings.“

„Nutt,“ riep thans een medereiziger uit de postwagen, die
het onderhoud aangehoord had, „Nemen de knaap mee en
geef hem een plaatsje naast mij in de wagen. De kosten
zijn voor mijn rekening.“

De voorman hield de paarden in, terwijl de heer die gespro-
ken had, de knaap liet instijgen en naast hem plaats nemen.

„Hoever hebt ge reeds gelopen, mijn jongen?“ vroeg de heer,
terwijl de wagen weder verder reed.

„Meer dan 100 mijlen, mijnheer!“

De afstand kwam de heer wat onwaarschijnlijk voor, vandaar
dat hij een enigszins twijfelachtige houding aannam.

„Ik heb mijn geboorteplaats voor twee weken verlaten, maar
mijn tante Corry — ik weet niet of ge haar kent — had om

75

mij geroepen en ik zou hij haar gaan lawonen. Zij dacht dat ik rolegeld had, ik schaamde mij haar te schrijven dat ik niets had. Dat is nu de reden, waarom ik op weg ben. Hier en daar mocht ik een eindje meerijden, men stond mij toe

de voorman hield de paarden te ...

in een schuur te slapen, en tweemaal liet men mij in de huiskamer en gaf mij te eten en heeft men mij in een bed laten slapen; maar meestal heb ik mijn eten gekocht, hoewel ik zeer weinig geld had. Toen ik de reis begon, waren mijn voeten goed te eeten en sterk, maar nu denk ik, dat ze het niet lang meer uithouden zullen."

76

„Dat is ook geen wonder, mijn jongen," ziede de heer lachend, nadat hij het lange verhaal aangehoord had.
„Maar dat geeft nu ook niets meer," ging de kleine verder, „ik ben bijna aan 't eind van mijn reis, en ben u zeer dankbaar, dat u zich over mij ontfermd hebt, ik was moe. Zo lang moeder leefde, had ik geen gebrek aan vrienden." Tranen rolden over zijn gezicht, maar hij veegde ze snel af met de mouw van zijn jas.
„Dan hebt ge meer dan veertien mijl per dag gered; en dat 14 dagen achter elkaar, neem ik een flinke prestatie," sprak de heer.
„O, neen, ik heb op Sabbath niet gered. Moeder heeft mij steeds voor ogen gehouden, dat de Zevende dag de Sabbath des Heeren is."
„Gedenkt de sabbatdag dat gij die heiligt," zei de heer zacht voor zich uit, terwijl hij de jongen in zijn aardijke ogen keek.
„Dat is een der geboden, ik ken ze allen uit het hoofd. Moeder heeft ze mij geleerd."
„Dan kent ge ook de bijbel, hebt ge er een?"
„Zeker heb ik er een, moeder gaf mij die."
Terwijl hij sprak opende de knoop zijn bundeltje en bracht een oud zakbijbelje te voorschijn.
„Mag ik het eens zien?" vroeg de heer.
„Zeker mijnheer en u mag ook zien wat moeder er in geschreven heeft. Ziet u daar! „Pieter van Dusen, het laatste geschenk van zijn moeder!"
Onder deze samen stond in mooi schrift geschreven:

„Oefen trouw en redelijkheid,
Tot aan je koele graf,
En wijk geen vinger wijd,
Van Godes wegen af."

„Mijn moeder was zeer goed, en heeft steeds moeite gedaan mij het goede voor ogen te houden," zei de knoop, toen hij zijn schat weer inpakte.
„Want ge niet angstig alleen te reizen en 's nachts in schuren te slapen?"

77

„Neen, want ik wist, dat God met mij was, en over mij waakte, ook heeft moeder vaak gezegd, dat ik alleen maar te bidden had en God zou alles wel ten goede leiden; dit heb ik ook zo ondervonden."

De zon ging achter de bergen onder, als de kleine Pieter op zijn zitplaats een tijd geslapen had, opene droomde hij en zijn stem klonk luide: „O, zalige ure des gebeds" enz., zodat hij er zelf wakker van werd, en verlegen om zich heen keek. Toen vroegen de reizigers allen, hen dat lied voor te zingen. Het was stil in de postwagens en alle ogen waren op de kleine pelgrim gericht, toen zijn stem door de stille avondlucht heen klonk:

„O, zalige ure des gebeds,
Ge rukt mij uit der zorgen net
Gij leidt mij tot mijns Vaders troon,
De Helper groot in trouwbetoan."

De reis was nu spoedig ten einde en de heer maakte aanstalten de eerstvolgende halte uit te stappen. Hij kon het niet over zijn hart verkrijgen de kleine flinke knoop te verlaten, hij vernamde hem de goede woorden zijner moeder in ere te houden, schreef zijn adres op en verzocht hem vaak te schrijven, gaf hem een sommetje geld in de hand en nam afscheid. De knoop dacht niet hem ooit weer te zien, maar de voornemenigheid bracht hen nog eenmaal samen.

• • •

Pieter van Dusen werd door zijn tante liederlijk opgenomen en ook haar man nam hem hartelijk bij zich op, hij werd loopjongen in zijn zaak, steeq stap na stap en 't ging hem best.

Zo verliepen jaren, de Geboden van een moeder droegen vruchten. De toestand van Pieter werd steeds beter, en zijn om beleefde vreugde van hem.

Een biddende moeder te een grote zegen, ook al worden de geboden niet dadelijk verhoord; eerst het gras, dan de halm en daarna de nar; men bedenke dat ook Pieter de lessen zijner Moeder niet vergat.

78

Hoewel zijn oom een man van de wereld was, zag hij toch zeer gaarne, dat Pieter vrome nelslagen had en moedigde hem aan daarin vol te houden.

Nu jaren vlieden wij Pieter als opvolger van zijn oom in de zaak. De arme knoop, die eens in schuren geslapen had en 100 mijlen te voet gegaan was en geen rolegeld had, vinden wij als een voorman en rijk man terug: „De zegen des Heeren maakt rijk."

Och, dat wij toch altijd de hand des Heeren zien mochten wanneer het donker om ons heen is, want ook in nood is God nabij en schikt en behuurt het lot der menschenkinderen.

Vijf en twintig jaren later nu de reis met de postwagens. De voorspiedige zakenman van vroeger is gelukkig achteruitgegaan, zijn rijkdommen waren vervlogen, de enige troost was dat Gods oog over hem waakte, maar wie hem helpen zou wist hij niet.

Het enige wat hem tot troost en bemoediging was, was het woord van God: „de oprechten gaat het licht op in de duisternis."

En, mocht de droefheid hem geheel overmeesteren, dan was het moeders Psalm die hem deed uitroepen: „Wat bulgt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij, hoop op God, want ik zal Hem nog loven."

Op zekere dag verscheen een man in de winkel van de gerufasserde zakenman, stelde zich voor, reikte hem de hand, maar de aangesprokene kon zich niet herinneren de bezoeker ooit gezien te hebben.

„Kunt u zich nog herinneren, dat u voor vele jaren terug een arme jongen hebt ontmoet in de postwagens?"

Dech neen. Zakenuchtenuitgang en knammer hadden hem vergeetachtig gemaakt.

Toen zei Pieter van Dusen — want hij was die bezoeker —: „Kunt ge u nog herinneren het lied hetwelk door die knoop gezongen werd: „O, zalige ure van gebed?"

Ogenblikkelijk stond de gehele geschiedenis weer levendig voor zijn geest en de grijsaard verhoogde zich in de statige man, de knoop van vroeger terug te zien.

Van Dusen vertelde nu, hoe hij vaak aan zijn weldoener ge-

79

dacht had. De grijsaard beelde, had hij dan, werkelijk zoveel gedaan toen hij de wees een vriendelijk woord en een paar silvertukken had gegeven?

„Ik heb van uw angeluk gehoord,” ging hij voort, „en God heeft mij hierheen gezonden, u te helpen, want gij zult toch wel weten het woord dat in de Schrift staat: „Na vele dagen.” De oude man boog zijn hoofd, maar op Pieters verzoek opende hij de rekenboeken om hem een blik er in te laten slaan.

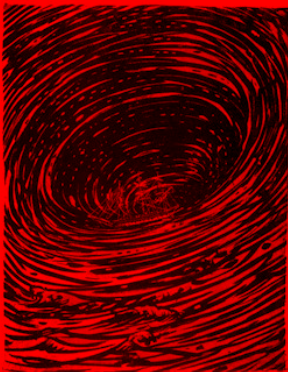
„Dankt God en houdt moed,” zei Pieter vriendelijk, op een wijze, die de oude bemoedigend voorkwam.

Thans nam Pieter een pen, trok zijn opschrijfboekje uit zijn zak, schreef en overschreef de oude man een wissel met de woorden „Jij, mijn oude vriend en weldoener, betaalt u mij naar omstandigheid af, want van Pieter van Dussen zal men niet zeggen, dat hij niet bereid was een arme schipbreukeling het geloot te sterken en ik weet, deze wissel zal u uw vertrouwen in God weergeven.”

„Mijnheer, wie heeft u van mijn angeluk verteld. Ik begrijp dat niet!”

„Ik kwam enkel om u te kennen te geven, wat het betekent: „Werpt uw brood uit op het water en gij zult het vinden na vele dagen.” Toen u een kraap in de nood hielp, toen hebt ge de Here geleend en nu heeft de Here mij gezonden, Zijn schuld af te doen, opdat een arm mensenkind niet om Zijn goedheid twijfelt!”

Wie de Here leent, bekent kapitaal en rente in goede tijd terug. Wel degenen die op Hem vertrouwen!

Met groeiende angst zagen zij de boot zijn graf tegemoet snellen.

De draaikolk

Velen onder lezers zullen wel eens gehoord hebben van de gevaarlijke draaikolken, welke zich bij de Noorse kust bevinden. Deze hebben een vreselijke kracht, zijn wijd van omvang en gevaarlijk voor de scheepvaart. Bij sterke westenwind bruiset zo'n draaikolk als een waterval, maar wonderlijker is het dat hij bij rustig en kalm weer het grootste geweld doet zien, en was het schip dat gedurende een windstilte tot hem getrokken wordt. Kent niet een windvang te hulp, en trekt de draaikolk al sneller en sneller het schip in het rood, om het tenslotte in een ontzettende diepte te doen vergaan. Helder en zonnig ligt de blauwe hemel uitgestrekt over de spiegelgladde zeeoppervlakte en de Noorse kust, waarop een trots schip met gewoolen zeilen voer. Kapitein en bemanning besloten van het goede ogenblik te genieten en gezamenlijk eisten ze zich rondom de drinktafel. Alleen de stuurman was niet bij hen, hij kende het gevaar, en was zich zijn roeping bewust.

Jammer dat de kapitein niet doordacht, want ongemerkt naderde men de draaikolk.

Luider klonken de glazen en spoedig daarop begon men op 't dak te dansen. „Danst, jongens, dans!”, riep de kapitein, en ze draaiden in een kring al wilder en wilder, lachend en schreuwend in de roes der vreugde. Daar trad de stuurman plotseling onder de beschonkenen. „Kapitein,” zei hij, „wij moeten zo dadelijk ankeren. Het is geheel windstil en het schip heeft in het laatste half uur een vierde kring beschreven.”

„Het hal hal!”, riep de kapitein. „Vult de glazen jongens, dans en draait. Het brave oude schip houdt het wel!” Met een van angst kloppend hart keerde de stuurman tot het kompas terug, dat duidelijk het nadere gevaar aankondigde plotseling wierp hij zich doodsbleek tussen de anderen in. „Kapitein,” smeekte hij, „om des hemels wil, lost ons ankeren, tot de wind weer waait, want wij zijn in de draaikolk. Daarboven ligt reeds een schip voor anker en geeft waar-schuwingssignalen. Kijkt u zelf door de verrekijker!”

„Maakt dat je weg komt, jou dwars,” riep de kapitein. „Jongens, ik zing lelul een lied voor,” en hij begon:

Als de zorgen voorwaarts jagen,
doet siechte wijf en geld mij wel;
Hij en ond wil 'k niet naar vragen
zelle al brengt die dag.... de hel.

De stuurman was buiten zichzelf. Niemand hielp hem het anker uit te werpen, en alleen was het hem onmogelijk. Daar knalde van het andere schip reeds een signaalpijl. Een boot werd aan een lang touw in zee gelaten. Tevergeefs trachtte de stuurman de zwane reddingboot te bewegen, tevergeefs riep hij weer en weer om hulp, de dodeloos en het gedruis duurde voort. Nog éénmaal ging hij naar het kompas, greep in vertwijfeling het onmachtige stuurrad. Geen wind blies in de zeilen en het ongelukkige schip bewoog zich meer en meer in een geheimzinnige kring. Ten slotte kwam hij weer tot hen om hen voor het vreselijke gevaar te waarschuwen. Als het uur des gevaars was aangebroken lagen ze allen afgemat op het dek en beantwoordden zijn smeekbede met hoongelach.

Toen wierp hij zich in zee en zwom met sterke arm door de gevaarlijke stroom naar de reddende boot, die hij gelukkig bereikte.

Zo lang het ging werd het touw van het vaartuig verlost, zodat de boot het schip met de drinkende besleken kon. Thans konden ze de waarschuwingssignalen balusteren. Een enkele werd door de roepstem tot achterheid gebracht en bereikte al zwemmende de boot. De anderen bleven als betoverd en langzaam bewoog zich het schip in steeds nauwere kring. Het was een vreselijke aanblik en in angstige spanning was ieders oog op het andere schip gevestigd, terwijl nog ernstige bedrijvigheid onder de lieden heerste. De ongelofelijke pogingen werden nog gedaan om het touw te verlenen. Doch men kon het schip niet meer bereiken. Met groeiende angst en opwindend zag men vanuit de boot hoe het schip zijn vreselijk graf tegemoet ging. Men bleef wachten, totdat de duisternis aanbreek en het in een ondoordringbare sluis hield. Toen de morgenschemering aanbreek, was het schip met zijn bemanning voor immer verdwenen.

Ge zult, mijn lezer, onwillekeurig bij u selven gedacht heb-

ben, dat wat deze dwazen overkwam, hun verdiende loon was; immers zulke zorgeloosheid moest tot verderf voeren. Doch zijt ge u er van bewust, dat ge u niet aan dezelfde zorgeloosheid schuldig maakt?

Is niet veel in uw leven, in uw gezelligheid, in uw gedoegens daarop aangelegd, deze lichtzinnigheid eveneens te begunstigen? Uw onmiddellijke nabijheid, de macht van het oogenblik kunnen u zo bezig houden, dat ge niet over het andere heen kunt zien en de gedachte aan de eeuwigheid u niet bekwamt. Dringende zaken, het voorbeeld uwer bekenden, alles geeft aan uw leven van schijn het karakter van zekerheid en geluk. Gij merkt niet, gij wilt niet merken, dat de bodem waarop gij staat, evenzo wankelend is en niet houdt als het dek van een schip. Dat onder u een vreeslijke diepte is, die u vroeg of laat verlinden moet. Wel had ge nog het kompas van uw geweten, maar gij acht dat al lang niet meer; het mag zich draaien en wenden zoals het wil. En gij zijt het niet alleen, die zo zinneloos een zekere ondergang tegemoet gaat. Dukkenden gaan met u dezelfde weg, misschien door uw voorbeeld geleid en aangemoedigd, allen zijn door dezelfde roes en verblinding gevangen.

De enigen die zich niet mee laten trekken, zijn de in uw oog dulzere, treurige gestalten die over hun boot heen zien. De vrouwen, de huichelaars, zo men die noemt, een kleine doot de wereld verachte schaar, zonder macht noch aanzien.

Maakt op met vergoeding en let wel, ze zijn weinigen — maar goed, ze zijn vroom — maar goed, ze zijn als dweepers en overduisenden uitgetrokken — maar goed, hun anker heeft een vaste grond gevonden. Ze zijn geborgen en zien uw gevaar, daarom roepen ze zo ernstig, zo luid, zo dringend. Hun geroep is meer waard als dat gelach uwer vrienden.

De nacht breekt aan, de afgrond is onzichtbaar, doch in uw nabijheid. Diegen hebben de gevaarvolle weg reeds verlaten. Volgt hen zo, bladert de anderen niet, nog is het tijd, spoedig kan het oogenblik komen, dat gevaar waarschuwend stem uw opt bereiken kan, geen reddende hand naar u uitgestrekt wordt.

Door eigen schuld kan men reddeloos in de draakolk des eeuwigen doods getrokken worden.

83

Zes moeten het er zijn

De hoofdintendant, Dr. Büchel, die vele jaren in Berlijn als geestelijke werkzaam is geweest en zeer veel zagen op zijn arbeid had, was voordien opperintendant in Uckermark. Uit zijn vroeger ambtlevens is ons de volgende geschiedenis bekend.

Op zekere dag toen hij aan zijn schrifttafel zat, kwam een oude weduwe bij hem binnen en stortte haar hart voor hem uit. „Gij weet,” aldus sprak ze in plat dialect, „dat ik lang ziek ben geweest en niets heb kunnen verdienen. Nu moet ik 6 thalers huur betalen en ik heb ze niet. Ik heb mijn lieve Heiland gebeden of Hij mij 6 thalers schenken wilde en Hij heeft ook „ja” gezegd.

„Zo,” zei de opperintendant, „hoe bedoeldt u?”

„Ja,” antwoordde ze, „Hij heeft gezegd: „Wat gij bidden zult in Mijn naam het zal u gegeven worden.” Ik heb in Zijn naam, in het geloof aan Zijn verdienste gebeden en nu kan het ook niet uitblijven. Nu wilde ik U vragen of gij aan de regering wilde schrijven, opdat ik dat geld krijg.”

„Ja,” zei hij weer, „hoe kan ik dat nu doen? De regering kan niet ieder, die geld nodig heeft, iets sturen.”

„O,” zei ze, „zo menige kostersvrouw krijgt een ondersteuning. Zoals ik U zeg, schrijf het maar, ik krijg nu ook iets!” „Gij zijt echter geen kostersvrouw, wier man een ambt bekleedt heeft.”

„Zulke doet niets ter zake,” verzette zij zich, „schrijf het maar.” Geen tegenspraak hielp. De intendant nam een protocol, schreef wat de vrouw gezegd had en verklaarde, dat hij niet van haar af kon komen en vernocht voor haar om 5 thalers, er niet bij denkend, dat zij 6 gezegd had. Hij las haar de brief voor, en vroeg: „Is het zo goed?”

„Neen,” zei ze, „zes moeten het er zijn, heer intendant!”

„Ach,” zei hij, „dat heb ik overzien, maar veranderen kan ik het niet, en om het weder over te schrijven, daar heb ik geen tijd voor. Gij bleef op uw stuk staan en ik heb moeten

84

schrijven, nu blijft ik op mijn stuk staan en laat het staan!”

„Nu,” antwoordde zij, „zes krijg ik er toch!”, lachte vriendelijk en ging heen. In de loop der week was er een bidstond in de kerk en de oude vrouw zat als altijd vooraan. Na de ure komt zij naar de intendant toe en vraagt hem zachtjes: „Is het er reeds?” Zij krijgt een ontkennend antwoord. Maar spoedig daarop ontvangt de hoofdintendant een schrijven van de regering en leest tot zijn grote verwondering: „Hierin een mandaat van zes thalers!” Hij opent het en vindt werkelijk 6 thalers erin. „Op uw voorstel,” stond er in het schrijven, „staan wij eens en voor altijd een ondersteuning toe van 6 thalers aan de weduwe H.N.” „Wonderebare Here,” dacht hij, „wat verhoort Gij toch zijt de eenvoudige gebeden van gelovige kinderen!”

Om de proef op de som te stellen, en nog eens te peilen de diepte van haar geloof, zei hij tot de vrouw: „Zie hier uw 5 thalers.”

„Neen heer,” sprak zij, „zes moeten het er zijn, reken het maar uit.”

En hij moest haar nu de zesde thaler ook geven.

85

Luther's gebed voor Melanchton

In het begin van de maand juni van het jaar 1540 moest Melanchton weder naar Hagenau vertrekken, want door de roomse koning Ferdinand een vergadering belegd was. Onderweg echter, in Weimar werd hij, meer uit zorg over het engerijke handelen van de landgraaf, dan wel uit andere oorzaken, zo hevig ziek, dat hij totaht uitgeput geraakte en niet anders dacht, dan dat hij sterven zou.

Luther, die hem reeds een troostbrief geschreven had, werd door de keurvorst tezamen met Kneuziger naar Weimar ontboden, want hij wensde, dat Luther hem nog eenmaal zou spreken. Dag en nacht moest Luther reizen, hij kwam aan en bevond, dat de beschrijving, die men van de sieke gegeven had, maar al te waar was. Want de ogen van Melanchton waren reeds gebroken, verstand, gehoor en spraak waren reeds verdwenen, hij kende bijna niemand meer, af of dronk niets, zijn gelaat en slapen waren reeds ingevallen en hij had, zoals Luther zelf zei, geheel een Hippocraatisch gezicht. Luther schrok zeer bij deze omstandigheden. „Lieve Heiland,” zei hij tot zijn metgezellen, „wat heeft toch de duivel dit lichaam bedorven!” Maar dadelijk keerde hij zich naar het venster en bad vurig tot God. Gelovende en vertrouwende, hetgeen God in Zijn Woord beloofd had, legde hij op al de beloften Gods de hand des geloofs en Melanchton bij de hand grijpende, sprak hij: „Heb goede moed, Philippus, gij zult niet sterven!” Daar Luther bekend was met de gesteldheid zijner herten, voegde hij erbij: „Hoewel God oorspronk had om te doden, wil Hij toch des zondaars dood niet, maar dat hij zich bekere en leve! Heeft God de allergrootste zondaars, die ooit op aarde geweest zijn, als Adam en Eva, weder door goede gepepen en aangestroomd, veel minder wil. Hij jon, mijn geliefde Philippus, verlaten en te worden en verzuimmoedigheid laten ontkomen. Geef daarom geen ruimte aan de traagheit en wordt geen zelfmoordenaar, maar vertrouw de Here, Die doodt, maar ook weder levend maken kan, bezeerdit en verblindt, slapt en weder heelt!”

86

Bij deze toespraak begon Melancthon weder adem te halen, doch kon nog niet spreken. Eerst een ogenblik later keerde hij zijn aangesicht naar Luther en smeekte om hem niet langer op te houden op deze goede reis, maar hem te laten gaan, want er kon hem niets anders wedervaren.

„Volstrukt niet, Philippus,” zei Luther, „gij moet onze Here God nog verder dienen!” Werkelijk werd de reis hoe langer hoe levendiger, en Luther liet hem viug wat eten klaar-maken. Hij bracht het hem zelf, en toen Melancthon weigerde te eten, dwong Luther hem met dreigementen, doordat hij zei: „Hoor eens, Philippus, in één woord gezegd, je mocht nu eten, anders doe ik je in de bus.” Door deze woorden werd Melancthon er toe gebracht iets te eten, hoewel slechts zeer weinig, doch langzamerhand kwam hij weder op krachten.

Melancthon bekende aan zijn genezing, dat hij naar waarheid zeggen kon, dat hij door goddelijke kracht uit de dood in het leven teruggeroepen was geworden en dat als Luther niet gekomen was, hij zeker gestorven zou zijn. Luther zei over deze genezing: „Philippus is beëlijt een van de personen, die door gebed van de dood gered zijn. Ik zelf ben in Schmalkalde ook reeds in de klauwen van de dood geweest, maar het gebed van vrome christenen heeft mij weder levend gemaakt.”

Deze gewichtige gebeurtenis van Melancthon's genezing meldde Luther zeer spoedig aan zijn lieve Kätke in Wittenberg, zijn hufvrouw, opdat zij in zijn vreemde delen kon.

87

Uit de ervaring van een geneesheer

„Ik kan niet, dokter, ik kan niet.” De jonge man, wiens beves-de lippen deze woorden uitten, was nauwelijks 18 jaar, maar zijn ogen waren rood als bloed en zijn handen beefden en op zijn wangen brandden rode vlekken.

Toen hij zo voor mij stond, ging zijn levensgeschiedenis in levende beelden voor mijn ogen voorbij. Zijn vader was geen dronkard; hij zou zeer beleefd geweest zijn, indien iemand gezegd had, dat hij niet matig was bij het genieten van alcoholische dranken.

Maar hij dronk, nam iedere dag zijn snuwervertiering, zoals hij het noemde. En, terwijl hij dit deed stond zijn kleine jongen tegen zijn kist geleend en zag voortdurend het verkeerde van zijn vader.

Op zijn vraag: „Papa, wat drukt u toch?” plachtte hij te lachen en te zeggen: „Dat is niet voor jou mijn jongen, ga heen en speel.” Doch het ventje scheen niet tevreden. Voortdurend trachtte hij achter het gebelie van zijn vader te komen, die ten einde raad aan zijn kind verkiende, dat hij zulke gebruikte voor mannapis.

De kleine krullobel twijfelde en bleef twijfelen. Hij zag hoe rood de wangen van zijn vader werden, en hoe druk hij begon te redeneren, wanneer hij gedronken had.

Door nieuwsgierigheid gedreven bleef hij aanhouden. Zo gebeurde het op zekere dag, toen vader weer zijn „manap-medische” gebruikte, de jongen kwam zag de laatste druppels machtig te worden. Hoewel ze hem op de tong brandden en hij water moest drinken om het branden weg te krijgen, bleef toch het verlangen bij hem voortleven om het een volgend keer weer te doen.

Toen vader dit bemerkte, plachtte hij het gins ergens anders, doch ook daar wist de kleine er bij te komen en keer op keer werden de laatste druppels genomen, totdat hij op een keer het wangde zelfs een theelepels vol te drinken uit de fles. Moeder vond hem vaak met droge lippen en rode

88

wangst, maar dacht, dat hij koorts had. Zo was de jongen van kind af gewend sterke drank te gebruiken, eerst de lucht, toen enige druppels, waarna een theelepels vol om te stadi-gen bij een geregelde drinker, zo jong als hij was.

Veel dergelijke gevallen had de dokter meegemaakt, mannen en ook vrouwen, die verslaafd waren en het geluk van huf-gezinnen verwoestten.

Ook wist hij als geneesheer hoe veel ongelukkige kinderen ter wereld kwamen van zulke ouders, kinderen met vervormde hoofden, oorzaak van het drinken der ouders.

„Ik kan niet dokter, ik kan niet ophouden te drinken,” was weer de roep van de jongeman, die voor hem stond, „al le mijns wil nog zo goed het na te laten, als ik een café voorbij kom of ergens anders de lucht van alcohol ruik, ben ik weer zwak en willoos.”

Treurig zat de moeder er bij, weende en zei niets en ik kon het leed der moeder niet lenigen. „O, dokter, het liepen en dromen heb ik altijd vermitschawd, maar ik kan niet meer goed zijn, het drinken heeft mij zo gemaakt.” En weer moest de geneesheer denken aan de vele duizenden dergelijke gevallen. Was het wonder, dat ook zijn ogen bedroefd koken? Waarom toch zoveel ellende? De bevrijding hiervan moet meer door kennis van het kwaad dan door dwang verkregen worden.

Daarom acht ik het mijn plicht mannen en vrouwen en vooral de jeugd te wijzen op de vreselijke gevolgen der drank. Ik wil niet dat door mijn nalatigheid een hoopvolle jonge man of jong meisje oawetend in zo'n ellende geraken zal, wat nog erger is dan de dood.

128

89

Helpt hen!

Toen ik voor vele jaren terug nog in Noxhuth Mass vertoe-de, ging ik op een avond naar Boston. Toen ik op de plaats kwam waar de omnibussen stonden, hoorde ik gejoel en ge-lach en besloot eens te zien wat daar te doen was. Ik vond een groep jonge mannen, die een jong meisje van zeventien jaar omringden, zij was dronken. De mannen stietten haar van de ene zijde naar de andere.

„Noemt ge dat gekheid maken om een jong meisje zo heen en weer te sloten?” Een van hen zei: „Dat is Yough.” „Ja,” zei ik, „dat is mijn naam.” Zij lieten mij tot het meisje gaan, dat heen en weer slingerde, still stoom kon ze niet. Zij weende bitterlijk en liet een geluid horen, dat meer op een dier dan op een mens geleek. Op mijn vraag, waar zij woude, duur-de het geruime tijd, voor zij enig antwoord gaf. Na veel geduld gelukte het mij eindelijk straat en nummer van het huis te weten te komen.

Toen zat ik tot haar. „Wanneer gij mij vertrouwt en mijn arm nemen wilt, dan zal ik u zeker thuis brengen.” Zij legde de handen voor haar gezicht, keek mij daarna aan en greep mijn arm. Ik ging een tamelijk groot eind met haar, het was een zware arbeid, maar eindelijk bereikten wij het huis. Een dienstmeisje deed ons open, ik noemde haar mijn naam en zei: „Ik vond de jongedame op straat en zij vertelde mij hier te wonen.” „O,” zei het meisje, „trank de jongedame in huf en sloot de deur. Ik dacht bij mijzelve: de mannae praten gaarne over geheelonthouding. Nu heeft men mij met een dronken meisje arm in arm zien lopen. Morgenavond heb ik een voor-dracht te houden en aan het eind daarvan wil ik de geschie-denisse vertellen. Aan het eind der vergadering kwamen een heer en dame met uitgestrekte handen naar mij toe. De Here vergeelde het al Wat dan? Ja, dat arme kind, zei de moeder, zij ligt ziek te bed en wij zijn hier gekomen om u te be-danken en wensen u Gode Zegen toe. Wanneer ge haar aan die jonge mannen overgelaten had, wat zou ons kind over-

90

komen zijn of als een politie-agent naar had meegenomen. Nooit zou ze meer haar ogen durven openen. Zij had geen schuld aan het gebeurde. Er was brulocht in het huis van haar tante, doch daar zij niet wel was, hield ik haar thuis. Toen zij later wat beter was, liet ik haar gaan. Het was koud weder en ze zou tante te voet gaan bezoeken en met de ambulance terug komen. Zij tante omkomende, zei ze dat ze het koud had en deze had haar een glas hete punch gegeven. Wij zijn geheelonthouders en hebben nooit sterke drank in huis. Zij dronk toch en voelde zich spoedig daarop niet wel. Zij moest bij het heengaan nog even een glas wijn drinken en het kind dronk ook dat. Buiten gekomen zijnde werd ze dronkierig, ze wist niet wat daar de oorzaak van was. Verder kon zij zich niets meer herinneren. Twintig jaren later kwam ik in een muziekhal te Boston, waar een dame naar mij toekomende, mij de hand drukte, en tot mij zeide: „Ik ben dat meisje, dat u thuis gebracht hebt, ik ben gehuwd en moeder, geloof in God en houd Zijn geboden.“ Er zijn mannen en vrouwen, die, omdat ze zich te veel hadt voelen, geen arme menschen wilten redden. Als ik een vrouw in moeilijkheden zie en ik kan haar er uit helpen dan doe ik dat en vraag niet hoe en wanneer kwamt ze in die toestand. Help! ben eerst, vraag er naar en spreekt dan over hun verkeerd handelen. Toen het jonge meisje of liever christelijke vrouw en moeder mijn hand in de hare hield, dankte ik God een dranken meisje naar huis te hebben gebracht.

81

Het lotgeval van een Bijbel

In een kostbaar ingericht huis in Dublin, in het streng katholieke Ierland, zat op een wintermiddag Mevrouw Blake, een jonge weduwe, in droevige gedachten verzonken voor het venster. Er werd op de deur geklopt en haar biechtvader, een jong katholiek priester met innemend uiterlijk, trad binnen. Zij had alles gedaan wat de laatste haar aanprijde had om van de last harer zonden, die haar zo drukte, vrij te worden: Boetedoeningen, gebeden en liefdeswerken. Doch steeds lagen haar hare zonden loodzwaar op haar gemoed, en nu was de priester gekomen om op een nieuwe methode te trachten haar op te lossen. Hij sprak van een zeldzaam bewaarde komiek, die in het verenigingsgebouw optreden moest en door zijn grappen zeker haar berispt gemoed verlichten zou. Hij had reeds een toegangsbewijs voor haar besteld. Na een langdurig wederstreven gaf zij eindelijk toe om haar biechtvader gehoor te geven.

Zij bevond zich aldaar op de daartoe bestemde dag aan het gebouw, doch zij had zich vergist met de tijd, en vond in plaats van elegante dames en heren, welke zij ook gevonden zou hebben als zij op het jubileum was gekomen, was, een clubje eenvoudige mensen aan de ingang en volgde deze tot één der kleinere zalen.

Ternauwernood had zij zich meergeset, of daar trad een jongeman op het podium en bracht een mooi lied ten gehore. Hierdoor werd haar opene duidelijk dat zij in een protestantse vergadering terecht was gekomen. Zij wilde toen het lied uit was reeds verdwijnen, zij stond op en liet van zenuwachtigheid haar paraplu vallen, wat zuik een lawaai veroorzaakte, dat vele mensen omkeken om te zien wat daar gaande was.

De arme dame was zo geschrokken, dat zij onmiddellijk weer ging zitten. Na een ogenblik van stilte begon de leider der vergadering te bidden. Nog alsnier had Mevrouw Blake zo horen bidden, zij verwonderde zich over wat zij zag en

82

hoorde. De geluksaligheid van hem, die daar had manke een diepe indruk op haar. Na het gebed las hij luid en duidelijk Hebr. 10:1-14 voor en daarna nog verschillende andere bijbelplaatsen, eenvoudig en begrijpelijk, over verging der zonden, de vrije genade en de verhoging des gebeds in de naam van Jesus.

Haar interesse was opgewakt. Deze hoedschap was juist datgene wat zij nodig had. Zoals de dorre aarde in de zomer het water indrinkt, nam zij de woorden der waarheid in zich op en kon er niet genoeg van horen.

Toen de vergadering ten einde en het gebed uitgesproken was, geloofde zij, dat dit het beslissende moment in haar leven was. Zij riep al haar moed te samen, ging tot de prediker en vroeg hem verdere inlichtingen over hetgeen hij gelezen had. De prediker stelde zich beschikbaar om voor haar de teksten op te schrijven, zodat zij ze thuis weer kon nalezen. Maar wolk een ontsteltenis, toen zij zeide, dat zij geen bijbel had.

„Ik wil u mijn bijbel lenen,” zei hij, „maar die moet ik weer terug hebben, want dat is het kostbaarste wat ik bezit.“

Mevr. Blake bedankte hem innig, ging toen in allerijl met haar schat naar huis en begon dadelijk de teksten, die de prediker voor haar had opgeschreven, te lezen en nog vele andere.

Zij vergat alles, las en las. Het werd licht in haar ziel. Het bedrukte gemoed was verdwenen en de vrede Gods vervulde hart en kinnen.

Maar eindelijk kwam de tijd om de bijbel terug te geven. Nog éénmaal verdiepte zij zich erin, juist toen er geklopt werd en haar biechtvader voor haar stond. Terstond viel hem op, dat een verandering in haar toestand had plaats gevonden. Hij vroeg haar, waarom zij de Mis niet berecht had en hoe haar die avondvergadering was bevalen.

Eerst had zij zich voorgenomen te zwijgen, maar in haar verlegenheid vergat zij zichzelf, sloeg haar ogen naar en begon dan de toedracht te vertellen. Doch hoe schrok zij toen zij openg! Nog nimmer had zij een gezicht gezien, waat zo'n woede in lag.

„Geef mij dat boek,” schreeuwde hij nog woedender. „De

83

ketter heeft u hijzer in de hel gebracht. Nooit magt u weer in dat boek lezen!“ Zo hemachtigde hij de bijbel, stak ze in zijn mantelpijp en ging toen met een vreselijke blik henzigt de kamer uit.

Vergeefs had Mevr. Blake hem duidelijk gemaakt, dat het boek haar eigendom niet was. Zij was als lamgelegd. Zij was geheel door die verschrikkelijke blik ternauwgelegen. Tot overmaat van ramp had zij het adres, dat in de bijbel stond, niet genoteerd.

Dagen gingen voorbij. Het boek kwam niet meer. Eindelijk besloot Mevrouw Blake nog een poging te wagen om de eigenaar de bijbel te kunnen weergeven. Zij ging in het huis van de priester, dat naast het klooster lag. Een non opende voor haar de deur, en antwoorde op haar vraag, wijl op haar gelaat een zeldzame uitdrukking lag. „Vader John is in deze kamer.“ Met deze woorden opende zij een deur, waardoor zij Mevr. Blake binnenliet. Deze liet bij de aanblik van hetgeen daar stond een angststreek horen, want — o, vreselijk! daar stond een doodkist waarin het lijk van de priester lag. — Eer zij nog op verhaal gekomen was, schreeuwde de non haar in de oren: „Stervend heeft hij u vervloekt! U hebt hem een bijbel gegeven! Er uit!“

Er Mevr. Blake wist wat haar overkomen was, stond zij voor de gesloten deur op straat.

Opnieuw verlopen enige weken. Op een avond zat Mevr. Blake weer alleen. De gebeurtenissen van de laatste 3 & 4 maanden gingen door haar brein. Vrede en blijdschap vervulden haar hart. Zij had zich een bijbel gekocht, waarin zij dogmatiek las. Toch kon zij de plotselinge dood en vloek van de priester niet vergeten. Waarom heeft God dat niet verhoed? Hoe kan het lezen van een bijbel zulke verschrikkelijke uitwerkingen hebben?

Daar werd door het kamarmeisje een zwaar gesluierde dame aangekliend. Toen zij binnentrad en de sluijer terug sloeg, was het niemand anders dan dezelfde non, die voor de doodkist de vloek van de priester uitgesproken had. Mevr. Blake trad terug.

De non vroeg of zij plaats mocht nemen en toen begon zij: „Ten eerste vergeet u mij als 't u bliest die grove leugens.“

84

— Vader John heeft u gezegd. De dag voor zijn dood vroeg hij mij om u mede te delen, dat hij u in alle eeuwigheid dankbaar blijft, dat hij door dat boek, hetwelk hij van u meegenomen had, vergeving van zonden verkregen had. Wilt u mij vergeven?"

„Van harte graag," antwoordde Mevr. Blake, „maar hoe kan u mij zo voorlezen?"

„Wij ik van mening was, dat u de man welke ik zo liefhebde, in de hel gebracht had en ik u daarom haatte," antwoordde de man.

„Maar ik kon het verlangen niet langer weerstaan om ook dat boek te lezen, dat hij gelezen had, en hoe meer ik erin las des te boosliender was het voor mij — en tenslotte vond ook ik vrede door de vergeving mijner zonden. Nu lees ik u dat boek terug. Ik heb wekeloos in dat boek gelezen en ben nu uit het klooster gevlucht om vanmocht de overtocht naar Engeland te maken. Ook ik zeg u — wij zullen elkaar in de hemel weerzien."

55

De vlammenspuwende fontein

De staat Pensylvanië is beroemd om zijn rijkdom aan mineralen. Bergen van kolen voorzien de staat van het nodige en met deze nog vele andere staten. Bergen vol fiseriet leveren het materiaal voor de bewerking in de smeloven van duizenden zultige voorwerpen, terwijl in de schoot der ande allebranten sijn, wier grote schatten ontelbare huizen en paleizen van 't land hun licht leveren. Somsjds brengen deze allebranten implants van olie gas aan de oppervlakte en bij tijden in zulke grote hoeveelheden, dat men de gehele omgeving tot mijlen ver met hetzelfde verlichten kan. In de stad Kane op de top van het Alleghenie-gebergte, in de nabijheid van de Pensylvanië en Erie spoorweg sijn beroemde zwavel- en ijzerhoudende waterbronnen. Daar werd in 't voorjaar van 1878 naar olie gezocht. Men hoorde meer dan 200 voet diep in het gebergte, vond echter geen olie, maar wel een ader van olie-gas en wel in zo'n hoeveelheid, dat een gehele stad daarmee verlicht kon worden. Men gaf die bron op, nam het houtwerk wat hij 't horen gebruikt was er uit, en tusschen worden de ontelbare openingen gevuld met water en het daarbij tagsloten gas vermengde zich met het water en wierp het als een fontein hoog de lucht in.

Stads die tijd gaat dit proces ongeblinderd sijn gang en bij tusschenruiten van 8 tot 10 minuten wordt de zuil van gas, schuim en water uit de diepte der aarde tot 100 voet hoog hemelwaarts geworpen.

Ondertussen ontbrandt het gas en de vlammen met het waterschuim vermengd, vormen van de prachtigste regenboogkleuren en geven voort in de nacht een zeer grote natuurschouwspel.

Tijdens de winter beviest deze naar buiten spuitende watermassa en er ontstaat een 100 voet hoge ijzels, die in het zonlicht een werkelijk verblindende aanblik als van brillanten geeft.

Duizenden edelstenen en kristallen schijnen hun vuurstralen op deze zuil te weerkaatsen en in bewondering van dit heerlijk schouwspel valt iemand de gedachte in aan de glanzende fusdonsalen van het nieuw Jeruzalem, de stad der kinderen Gods.

56

Tijdens den winter beviest deze naar buiten spuitende watermassa